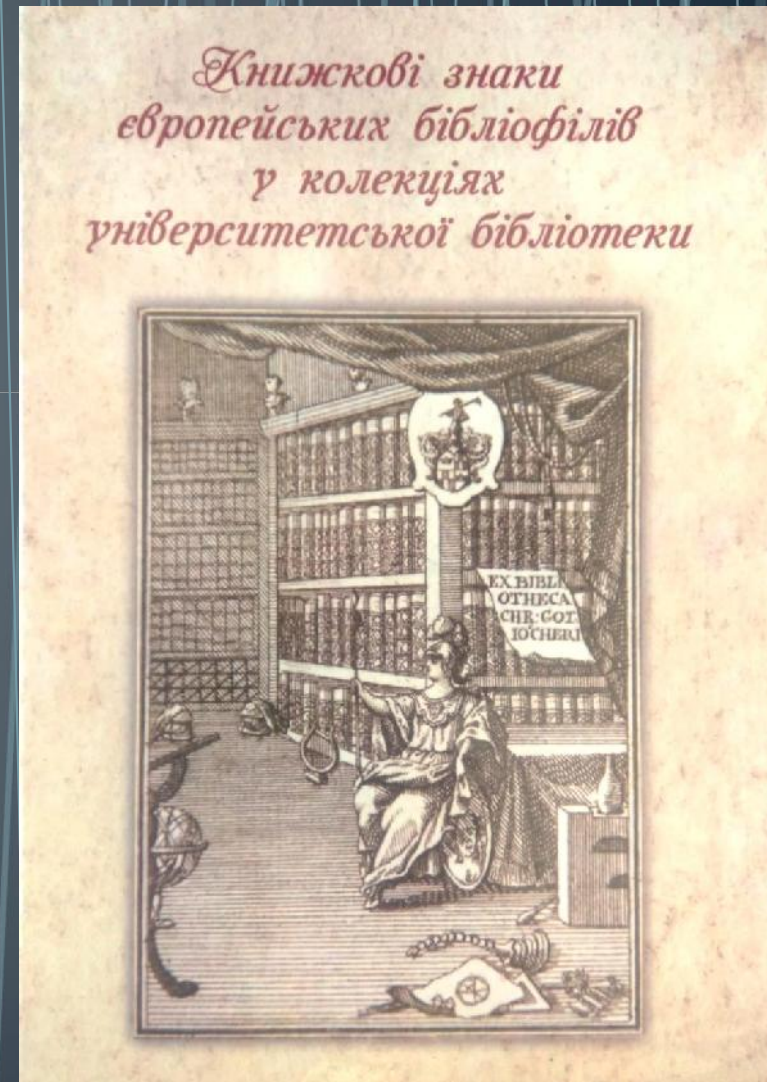
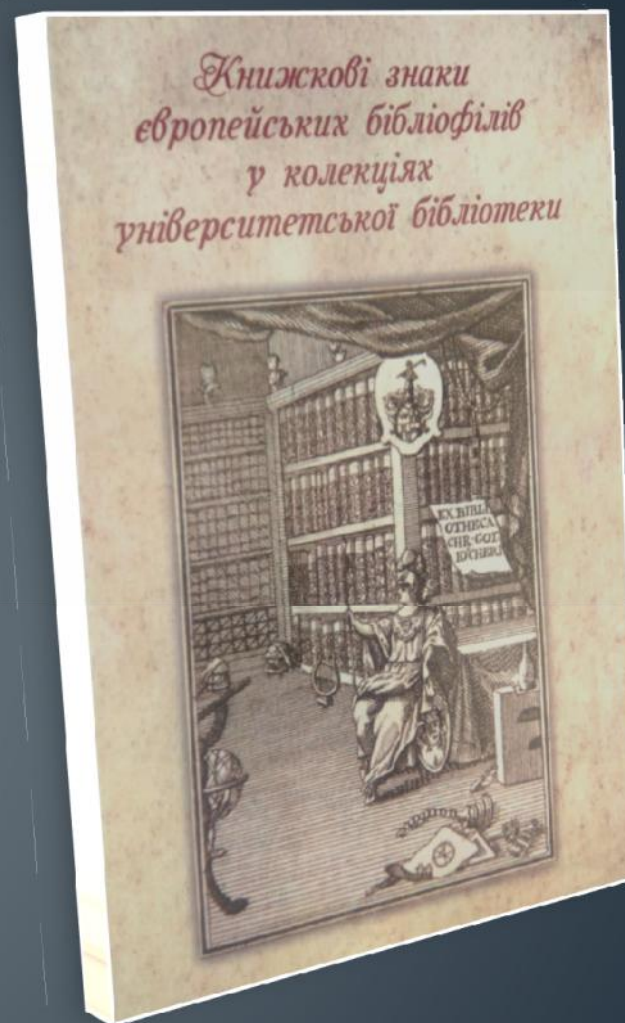
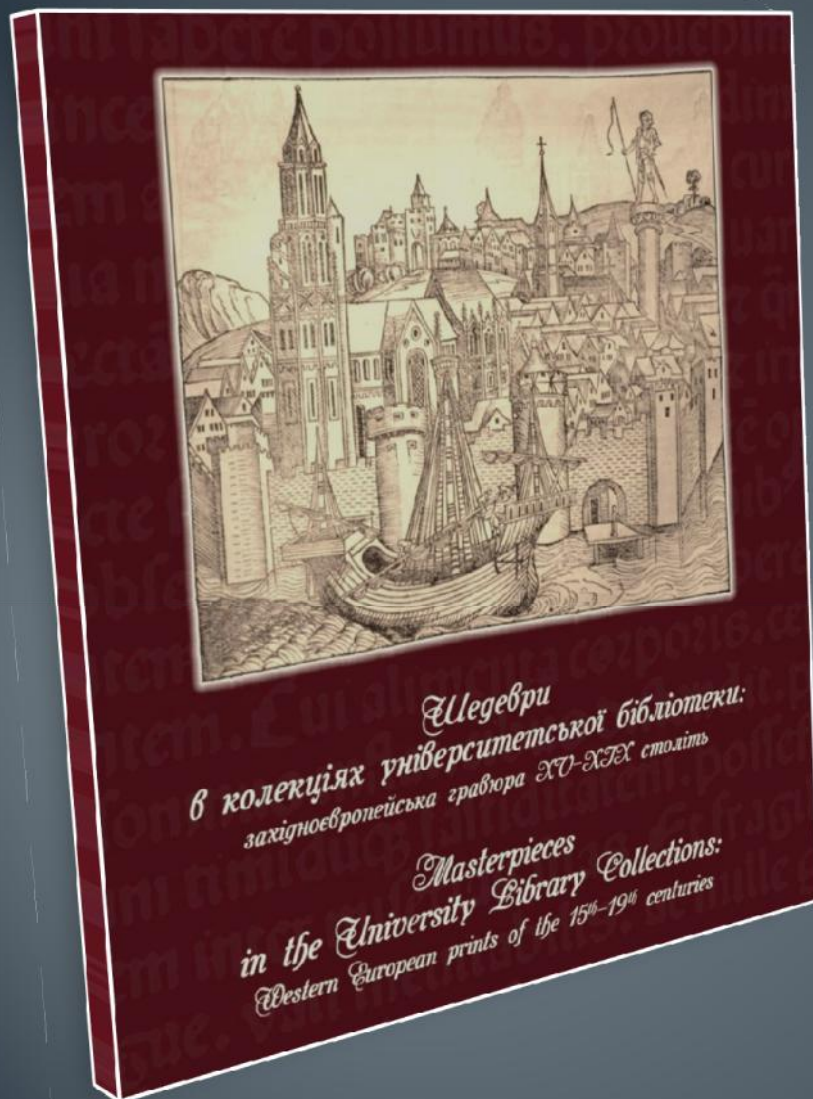

ПРЕЗЕНТАЦІЯ КНИГИ
«Книжкові знаки європейських бібліофілів
у колекціях університетської бібліотеки :
альбом-каталог» (Одеса, 2017)

III Міжнародна
науково-практична конференція
«Бібліотеки закладів
вищої освіти:
досвід та перспективи»

Серія «Музеї Одеського національного університету
імені І. І. Мечникова»

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА

Серія «Музеї Одеського національного університету імені І. І. Мечникова»
Випуск: Музей книги

*Книжкові знаки
європейських бібліофілів
у колекціях
університетської бібліотеки*

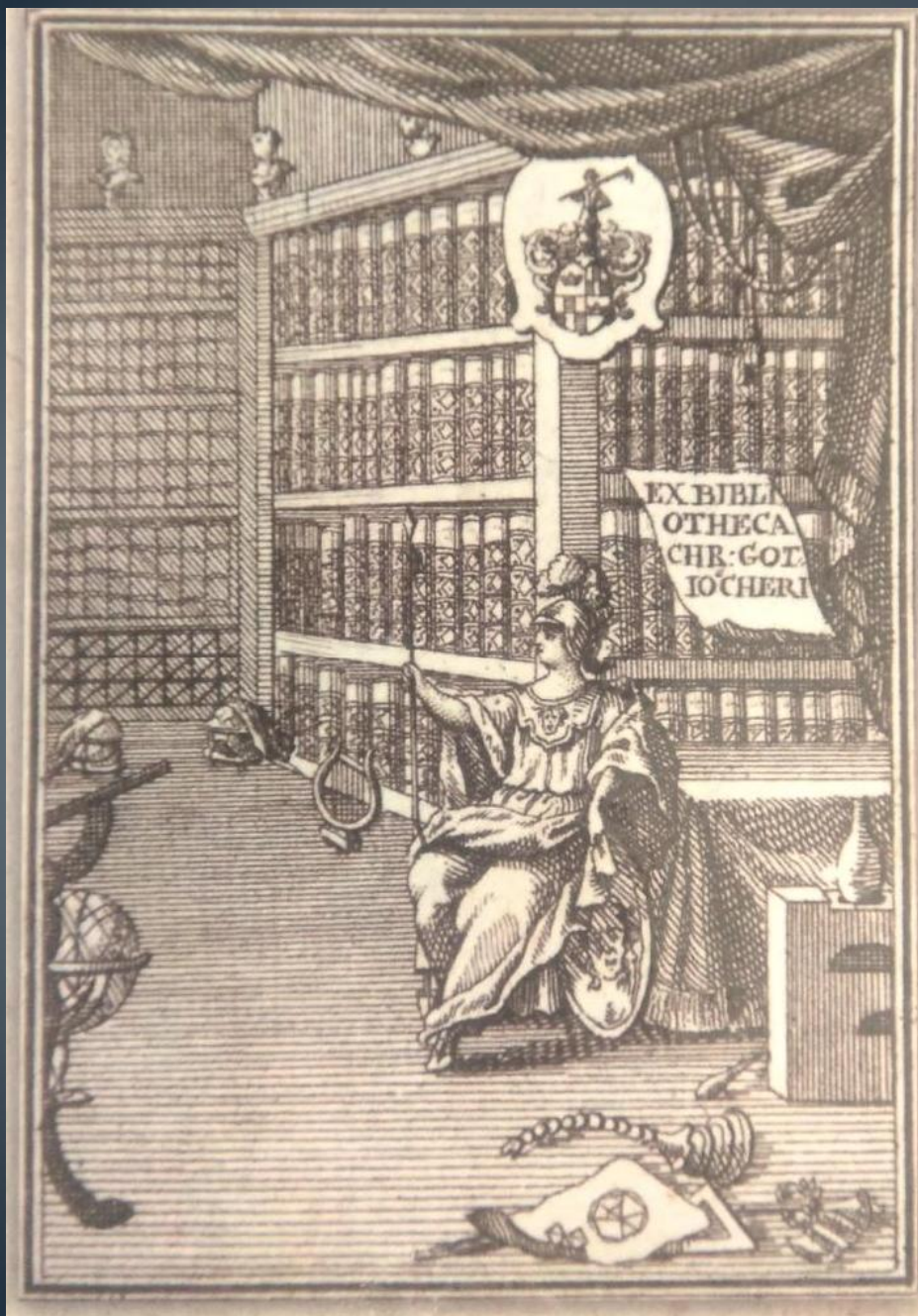
Альбом-каталог

Одеса
«Астропринт»
2017

Упорядники:
О. В. Полевщикова,
канд. іст. наук,
М. В. Алексєєнко,
Г. В. Великодна

Автор передмови
І. М. Коваль,
д-р політ. наук, проф.

*Відповідальний
редактор*
М. О. Подрезова

*В оформленні
обкладинки
альбому-каталогу
використано відбиток
книжкового знаку
Християна Готліба
Йохера
з видання «Tatiani
Oratio ad Graecos...»
(Оксфорд, 1700)*

1

Август I, курфюрст Саксонський August I, Kurfürst von Sachsen

(1526–1586)

Спосіб нанесення книжкового знаку —
тиснення на верхній кришці обкладинці
Форма — чотирикутник
Вид — геральдичний
Зображення — герб
Напис: VERBUM DOMINI |
MANET IN AETERNUM
Рамка — лінійна
Розмір відбитка — 250 × 103 мм
Техніка виконання — блиндове тиснення
Час виконання — після 1572 р.

Книга: Digestum vetus, seu Pandectarum iuris civilis... Pandectis Florentinis, uae olim Pisanae dicebantur, quoad eius fieri potuit representatus / Commentariis Accurtij, et multorum insuper aliorum tam veterum quam neotericorum Iureconsultorum schollis atque observationibus illustratus ... — Lugduni [Leiden] : apud Hugonem a Porta, 1572. — Т. 1. — [52], 2222 col. ; 2°.

165/115

Август I — курфюрст Саксонський у 1553–1586 рр., відомий меценат. Мав великий вплив на політичне життя Німеччини, сприяв укладенню Аугсбурзького релігійного миру.

Август Саксонський був відомим бібліофілом, у 1555 р. заснував особисту бібліотеку. Його книжкове зібрання у 1574 р. налічувало 1721 том, у 1580 р. — 2354 томів з різноманітних галузей знань багатьма мовами. У книгозбірні знаходились чудові зразки палітурної майстерності: книги були переплетені в оксамит, замшу, шовк, атлас, різнокольоровий пергамент, телячу шкіру та прикрашені золотим тисненням. Керував роботами з переплетіння книг бібліотеки Августа Саксонського Якоб Краузе (1526/1527–1585/1586) — відомий німецький майстер доби Відродження.

Після смерті курфюрста Саксонського його книгозбірня була розпорощена між Королівською бібліотекою та Королівським центральним архівом у Дрездені, Берлінським музеєм прикладного мистецтва, а також бібліотеками Гамбурга, Кьольна, Вольфенбюттеля.

Література

1. Гребенюк Т. Владелические книжные знаки в отделе редких книг Российской государственной библиотеки. — Кн. 1 : Абакумов — Анна, курфюрстина Саксонская. — М. : Пашков дом, 2010. — С. 53–243.
2. Каталог изданий XVI века : из фондов Научной библиотеки ОНУ им. И. И. Мечникова / Одесский нац. университет им. И.И. Мечникова, Научная библиотека ; сост. Е. В. Полевщикова ; отв. ред. В. А. Смытнына ; науч. ред. Е. А. Радикова ; ред.-библиограф: М. А. Подрезова. — Одесса : Астропринт, 2005. — № 106 (С. 74).
3. August I, Kurfürst von Sachsen // Deutsche biographische Enzyklopädie (DBE). — München, 1995. — Т. 1. — С. 221.
4. Boggeng G. A. E. Die grossen Bibliophilen. Geschichte der Büchersammler und ihrer Sammlungen / G. A. E. Boggeng. — Leipzig, 1992. — Т. 1. — D. 251.

2

Бернар де Кубер Самюель-Жак
Bernard de Coubert Samuel-Jacques

(1686–1753)

Спосіб нанесення книжкового знаку
— тиснення на кришках оправи
Вид — геральдичний
Напис: BELLICAE | VIRTUTIS |
PRAEMIUM [нагорода за військову
звитягу]
Розмір відбитка — 50 × 44 мм
Техніка виконання — тиснення
золотом
Час виконання — перша половина
XVIII ст.

Книга: Almanach royal, année bissextile MDCCXL. — A Paris : de l'imprimerie de la
veuve d'Houry ..., 1740. — 434 p. ; 8°. *Воронцов/6836*

Примірник надійшов з бібліотеки майоратного дому Воронцових в Одесі у 1896 р.

Старший син відомого французького фінансиста Самюеля Бернара (Samuel Bernard, 1651–1739) успадкував графський титул — граф де Кубер. Після смерті батька став володарем частини величезного спадку, промотуванням якого займався. У той же час займав ряд посад: був доповідцем у парламенті, сюрінтендантом Дому, доментів і фінансів королеви Марії Лещинської, державним радником, церемоніймейстером та ін. Був також володарем «великого хреста» королівського і військового ордена Св. Людовика, командором ордена Святого Духа.

Граф де Кубер керував (вельми невдало) майном Вольтера. Як й інші члени сім'ї, мав значну бібліотеку, що містила як книги, так і рукописи. У довіднику Ж. Пгара цей книжковий знак помилково віднесений до молодшого брата власника — Габрієля Бернара де Рійо, у якого був схожий суперекслібрис.

Література

1. Dictionnaire critique de biographie et d'histoire [Текст]. — Paris : Plon, 1872. — P. 205–206.
2. Gúgard J. Nouvel armorial du bibliophile: guide de l'amateur des livres armoriés [Текст] : en 2 vol. — Paris : E. Rondeau, 1890. — T. 2. — P. 49.
3. Moureau F. Encore ces messieurs de Rieu [Електронний ресурс] // La lettre clandestine. — Paris : Sorbonne, 1999. — N 3. — P. 296 et note 2. — Режим доступу: <http://aura.u-pec.fr/scd/lc3-5a.htm> (дата звернення: 19.04.2017). — Загол. з екрана.
4. Moureau F. La plume et le plomb : espaces de l'imprimé et du manuscrit au siècle des Lumières [Текст]. — Paris : Presses de l'Université Paris Sorbonne, 2006. — P. 448.

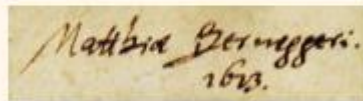

4

Бернеґер Маттіас Bernegger Matthias

(1582–1640)

Спосіб нанесення книжкового
знаку — власницький запис
Напис: *Matthiae Berneggeri*. | 1613.
Час виконання — 1613 р.

Книга: Regiomontanus, Ioannes. ... Ioannis de Regio Monte De triangulis omnimodis libri quinque ... Acceserunt huc in calce pleraque D. Nicolai Cusani de Quadratura circuli, deque recti ac curvi commensuratione: Itemque Io. de monte Regio eadem de re [elegmtima Graece], hactenus à nemine publicata. — Omnia recens in lucem edita, fide & diligentia singulari. — Norimbergae [Nürnberg]: in aedibus Io. Petrei, 1533. — 137, [3], 93, [3] p.: ill.; 2°. 104/3669

Примірник надійшов з колекції І. Ю. Тимченка (раніше знаходився у бібліотеці французького математика М. Шалля).

Німецький філолог, математик та астроном Маттіас Бернеґер викладав в Страсбурзькому університеті риторичку та історію, будучи одночасно каноніком капітула св. Фоми. Автор численних творів латинською мовою, листувався з видатними вченими свого часу, наприклад з Гуго Іродеєм, І. Кеплером, В. Шкардом. До знайомства з двома останніми університетського професора і латиніста привело захоплення астрономією. В 1612 р. М. Бернеґер переклав з італійського на латинську роботу Галілео Галілея «Tractatus de proportionum instrumento» (1606). У 1632 р. великий вчений попросив М. Бернеґера через їх спільного друга Елію Дідат перевести з італійського на латину його «Диалоги», в тому числі — відомий «Диалог про дві найголовніші системи світу - птоломееву і копернікову».

Маттіас Бернеґер був пристрасним бібліофілом. Протягом свого життя він з великим ентузіазмом, не зважаючи на витрати, набував не тільки видання, необхідні йому для роботи, а й рідкісні та цінні книги і рукописи з будь-яких галузей знань, а також монети й інструменти. Так, він придбав більшу частину книжкового зібрання професора Страсбурзького університету, швейцарсько-французького математика й астронома Конрада Дасіподія, а в 1617 р. купив бібліо-

теку професора медицини Ізраеля Шпаху, багату працями з медицини, а також рідкісними виданнями з орієнталістики та філології. У 1622 р. його книжкові скарби розрослися настільки, що складання каталогу книгозбірні вимагало багато зусиль і часу, протягом якого при перегляді виявилася ще велика кількість медичної літератури. До 1626 р. Бернеґер тільки на придбання історичних творів витратив 2000 гульденів, а свої книги з математики та інструменти пізніше оцінював у 900 гульденів. У 1628 р. він придбав також бібліотеку французького лікаря та державного радника Демулена Рошфора.

Розпродаж зібрання почався ще за життя власника: спочатку пішли з молотка праці з медицини, потім він шукав покупця для своєї Orientalia, а в останні роки пропонував купити книги з математики. У 1642 р. знаменита в науковому світі бібліотека Бернеґера вирушила до Швеції, де залишилася її більшість.

Маттіас Бернеґер був не тільки відомим колекціонером книг, але і знавцем в питаннях книжкової торгівлі, книгодрукування, бібліотечної справи.

Література

1. Büniger C. Matthias Bernegger: ein Bild aus dem geistigen Leben Straßburgs zur Zeit des 30jährigen Krieges. — Straßburg, 1893.
2. Hallier C. Bernegger, Matthias // Neue deutsche Biographie / herausgegeben von der Historischen Kommission bei der Bayerischen Akademie der Wissenschaften. — Bd. 2: Behaim-Bürkel. — Berlin: Duncker & Humblot, 1955. — S. 106–107.
3. Jöcher C. G. Bernegger (Matthias) // Allgemeines Gelehrten-Lexicon Darinne die Gelehrten aller Stände sowohl männ- als weiblichen Geschlechts, welche vom Anfange der Welt bis auf ietzige Zeit gelebt, und sich der gelehrten Welt bekannt gemacht ... — Th. 1: A — C. — Leipzig: in Johann Friedrich Gleditsches Buchhandlung, 1750. — Sp. 1021.

5

Белінський Францішек
Bieliński Franciszek
 (бл. 1683–1766)

Спосіб нанесення книжкового знаку — ярлик
 Форма — чотирикутник
 Вид — сюжетний
 Зображення — герб
 Напис: *Ex Bibliotheca Ill[ustri]mi et Excell[entiss]mi D[omi]ni FRANCISCI BIELINSKI Supremi Regni | Mareschalci.*
 Рамка — лінійна
 Розмір відбитка — 84 x 59 мм
 Розмір ярлика — 85 x 60 мм
 Техніка виконання — мідьорит
 Час виконання — бл. 1745 р.
 Виконавець (автор) — Ян Фрідрік Милтус (Jan Fryderyk Mylius)

Книга: Paciorewski, Marcin. Regula processus granicialis campestris Regni Poloniae secundum praxim moderni saeculi ad dislmitanda bona regalia, spiritalia et terrestrial : ad usum publicum cum additamento legum et constitutionum Regni / authore Martino Paciorewski ... — [Częstochowa] : typis Clari-Montis Częstochoviensis, 1749. — [12], 171, [9] p., ill. ; 4°. 162/19

Примірник надійшов у 1868 р. у складі книгозбірні Р. Губе. Супроводжується записом: «od Ludwika Kaniszewskiego d. 21/9 32 | RHube».

Францішек Белінський — державний діяч Речі Посполитої, представник польського дворянського роду Белінських герба «Юнак», відомий бібліофіл. Ф. Белінський брав участь у Варшаві і строго стежив за дотриманням юридичного статусу польського короля Августа II, нещадно борючись зі злочинністю і наглядаючи за спокоєм у королівській резиденції. У 1713 р. Ф. Белінський отримав посаду чашника великого коронного, а наступного — підскарбія Пруської землі. У 1722 р. він був обраний послом (депутатом) на сейм. У 1725 р. Ф. Белінський був призначений воєводою хелмінським. У 1730 р. був нагородже-

ний Орденом Білого орла. У 1732 році отримав посаду підскарбія надвірного, а через десять років був призначений підскарбієм великим коронним. Він очолював комісію з будівництва доріг у Варшаві.

Францішек Белінський у своїй резиденції в Варшаві зібрав бібліотеку, що в основному складалася з законодавчих книг, безлічі видань парламентських Конституцій, друкованих інвентарів Конституцій і книг із різних галузей знань. Для того, щоб піклуватися про колекцію він найняв бібліотекаря Адама Кемпінського (Adam Kempński). Книжки Ф. Белінського містили сюжетний екслібрис: посередині щит овальної форми з гербом «Юнак», що спирається на дерево; поруч Орден Білого орла, навколо маршалківська палиця, меч і ваги Феміди, книги, змія, дзеркало. На задньому плані — пейзаж міста, зліва від щита — густий ліс.

Після смерті Францішека Белінського і до 1830 р. його бібліотека перебувала у Яна Белінського (Jan Bieliński). Частина книг взяли племінник колекціонера Францішек Белінський (1742–1809) і тесть Ф. Лубенського, у якого пізніше були знайдені примірники з бібліотеки Ф. Белінського. Інша частина — увійшла до складу бібліотеки Радзивілів в Неборові. Після 1869 р. книжкове зібрання було куплено для ординарних бібліотеки Замоїських у Варшаві.

Література

1. Baranowski I. Marszałek Franciszek Bieliński. — Warszawa : nakładem Polskiego Tow. Krajoznawczego, 1919. — 26 s.
2. Długosz J. Bieliński Franciszek // Słownik pracowników książki polskiej / pod red. Ireny Treichel ; kom. red. M. Andrianek et al. — Warszawa ; Łódź, 1972. — S. 65.
3. Exlibris : pismo poświęcone bibliofilstwu polskiemu. — Z. 3. — Lwów : nakł. Fr. Biesiadeckiego ; (Jakubowski i Spółka), 1920. — S. 10.
4. Ex-libris'y bibliotek polskich XVII-XVIII wieku / Wiktor Witytyg. — T. 1. — Warszawa : druk. Józefa Sikorskiego, 1903. — S. 21.
5. Grońska M. Eklibrisy : wiadomości zebrane dla kolekcjonerów. — Warszawa : Biblioteka Narodowa, 1992. — S. 33.
6. Herbt S. Ulica Marszałkowska. — Wyd. 2. — Warszawa : Książka i Wiedza, 1978. — S. 25–111.
7. Waniczkówna H. Bieliński Franciszek h. Junosza // Polski Słownik Biograficzny. — T. 2 : Bezrym Jan — Brownsford Marja. — Kraków : Polska Akademia Umiejętności — Skład Główny w Księgarniach Gebethnera i Wolffa, 1936. — S. 47–50.
8. Za ojczyznę i naród : 300 lat Orderu Orła Białego / red.: Marta Męclewska, Anna Szczecina, Michał Zawadzki, Marek Makowski. — Warszawa : Zamek Królewski w Warszawie, 2005. — S. 221.

6

Біньон Жан-Поль

Bignon Jean-Paul

(1662–1743)

Спосіб нанесення книжкового знаку — тиснення на кришках оправи
Вид — орнаментально-текстовий
Напис: BIBLIOTHEQUE BIGNON
Розмір відбитка — 50 × 43 мм
Техніка виконання — тиснення золотом
Час виконання — XVII–XVIII ст.

Спосіб нанесення книжкового знаку — тиснення на корінці оправи
Вид — шрифтовий
Напис: дві літери В, друга у дзеркальному відображенні
Розмір відбитка — 6 × 7 мм
Техніка виконання — тиснення золотом
Час виконання — XVII–XVIII ст.

Книга: La Chapelle, Jean de. Lettres d'un Suisse a un François, : où l'on voit les veritables Interests des princes et des nations de l'Europe qui sont en guerre ... : [en 8 l.]. — Troisième edition. — A Basle, 1704–1709. — T. 1–3; 12°. *Воронцов/183*

Примірник надійшов з бібліотеки майоратного дому Воронцових в Одесі у 1896 р.

*Ж*ан-Поль Біньон, абат де Сен Кентін — французький релігійний діяч і високопоставлений чиновник. Член Французької академії (1693) та Ака-

демії написів і словесності (1701). Протягом багатьох років керував виданням «Журналу вчених» («Journal des savants») — найстарішого європейського наукового журналу, який у 1702 р. став офіційним органом Королівської Академії наук у Парижі.

У 1718 р. Ж.-П. Біньон очолив Королівську бібліотеку (Bibliothèque du roi), яка згодом стала Національною бібліотекою Франції. На посаді директора Королівської бібліотеки Ж.-П. Біньон продовжив роботу своїх попередників, спрямовану на удосконалення системи класифікації, розробку заходів щодо збереження фонду і поповнення колекції. Він прагнув купувати всі праці провідних вчених Європи, що виходили друком.

Абат Біньон був власником значної бібліотеки (35 тис. томів; за іншими відомостями — 50 тис.). Однак перед вступом на посаду королівського бібліотекаря, він продав її фінансисту Лоу (який, в свою чергу, перепродав бібліотеку кардиналу Дюбуа в 1723 р. за 50 тисяч франків). Після смерті кардинала паризькі книгопродавці купили бібліотеку за 65 тисяч франків і майже відразу ж поступилися її за 80 тис. франків Пלטону, секретарю голландського посла, який переправив її до Гааги, де вона в 1725 р. була продана на аукціоні. Саме абат Біньон підготував каталог бібліотеки Дюбуа, виставленої на продаж в Гаазі, що було нескладно для нього, так як саме він і збирав її.

Література

1. Bibliotheca Duboisiana : Ou Catalogue de la Bibliothèque de feu son eminence Monseigneur le Cardinal Du Bois [en 4 vol.] / Recueillie ci devant par Monsieur l'abbé Bignon. La vente publique se fera le 27. Aoust 1725. — A La Haye : Jean Swart & Pierre de Hondt, 1725. — Vol. 1–4.
2. Durey de Noiville J. B. Dissertation sur les bibliothèques: avec une table alphabétique, tant des ouvrages publiés sous le titre de Bibliothèques, que des catalogues imprimés de plusieurs cabinets de France & de pays étrangers. — A Paris: chez Hug. Chaubert ..., Herissant..., 1758.
3. Guiguard J. Armorial du bibliophile : avec illustrations dans le texte : [en 2 p.]. — Paris : Bachelin-Deflorenne, 1870. — P. 1. — P. 95.

7

Бросс Шарль де
Brosses Charles de
(1709–1777)

Спосіб нанесення книжкового
знаку — ярлик
Форма — чотирихутник
Вид — геральдичний
Напис: Carolus de Brosses Comes
Tornaci Baro Montis Falconis Regi
a Consiliis in suprema Burgundiae
Curia praeses infulatus
Рамка лінійна
Розмір підбитка — 94 × 64 мм
Розмір ярлика — 99 × 68 мм
Техніка виконання — мідьорит
Час виконання — бл. середини
XVIII ст.
Автор — Дюран (Durand D. V.)

Книга: Nicephorus, Gregoras, patriarcha Constantinopolitanus. Nicephori Graecorum, romanae, hoc est Byzantinae historiae Libri XI: quibus res ad Graecis Imperatoribus, per annos CXLV, à Theodoro Lascari priore, usque ad Andronici Palaeologi posterioris obitum gestae, describuntur, & Nicetae Acominati Chontatae (Graece) suppletur / Nunc demum liberalitate Magnifici & Generosi viri, D. Antonii Fuggert, &c. & Hieronymi VVolfil labore, Graecè Latinèque editi, cum Indice copioso. His adiunximus Laonici Chalcocondylae Turcicam historiam, Conrado Clausero Tigurino interprete ... — Basileae [Basel]: per Ioannem Oporinum, 1562. — [16], 533, [38] p.: ill., port.; 2°.

Воронцов/2666

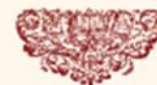
Примірник надійшов з бібліотеки майоратного дому Воронцових в Одесі у 1896 р.

Шарль де Бросс, граф де Турне, барон де Монфалкон, відомий як «президент де Бросс» — французький ерудит, історик, етнолог, лінгвіст, письменник, перший президент парламенту Дижона, видатний діяч епохи Просвітництва. Автор творів «Листи про стан міста Геркуланума», «Історія плавань в Південні землі», «Про культ богів-фетишів, або Порівняння давньої релігії Єгипту із сучасною релігією Нігритів», «Трактат про механічне утворення мов і фізичних принципах етимології». У 1758 р. був прийнятий до Академії написів.

Власник значної бібліотеки з різних галузей знання, в якій були добре представлені книги англійською мовою. Колекція відрізнялася підбором примірників і видань, багато з яких були опрацьовані в палітурку з червоного марокену із золотим обрізом. Каталог бібліотеки, що продавалася протягом 1778–1779 рр., був надрукований в Дижоні після смерті власника. Відомий також інший варіант екслібриса Шарля де Бросса — мідьорит роботи А. Авеліна (A. Aveline) з гербом і девізом «Homunculi quanti sunt» («Наскільки нікчемні люди »).

Література

1. Charles de Brosses // Dictionnaire universel des littératures [Текст]. — Paris : Hachette, 1876. — 2 vol.
2. Charles de Brosses // Dictionnaire universel d'histoire et de géographie ... [Електронний ресурс]. — Nouvelle éd. — Paris : Hachette, 18778. — iv, 2040, 50 p. — Режим доступу: https://fr.wikisource.org/wiki/Dictionnaire_universel_d%27histoire_et_de_g%C3%A9ographie_Bouillet_Chassang/Lettre_D (дата звернення: 19.04.2017). — Загол. з екрана.
3. Foisset Th. Le président de Brosses : Histoire des lettres et de parlements au XVIIIe siècle [Текст]. — Paris : Olivier-Fulgence, 1842.
4. Guigard Joannis. Nouvel armorial du bibliophile : guide de l'amateur des livres armoriés [Текст] : en 2 t. — Paris : E. Rondeau, 1890. — T. 2. — P. 97.
5. Poulet-Malassis, Auguste. Les ex-libris français depuis leur origine jusqu'à nos jours [Електронний ресурс]. — Nouvelle édition, revue, très augmentée et ornée de vingt-quatre planches. — Paris : P. Rouquette, 1875. — VIII, 79 p. + [1] p., 24 f. de pl. — Режим доступу: <http://www.bmlisieux.com/curiosa/poulet02.htm#anchor.d> (дата звернення: 19.04.2017). — Зарон. з екрана.
6. Weil, Françoise. La bibliothèque du président de Brosses [Текст] // Charles de Brosses et le voyage lettré au XVIIIe siècle : Colloque de Dijon, 3–4 octobre 2002, Centre de Recherche Texte et Edition / textes rassemblés par Sylviane Leoni. — Dijon : Editions Universitaires de Dijon, 2004. — 162 p.

9

Бушра де Компан Луї
Boucherat de Compans Louis

(1616–1699)

Спосіб нанесення книжкового знаку — тиснення на кришках
оправи
Вид — геральдичний
Напис: PARTOVT FIDEL (повсюди
вірний)
Розмір відбитка — 170 × 153 мм
Техніка виконання — тиснення
золотом
Час виконання — XVII ст.

Спосіб нанесення книжкового знаку —
тиснення на кінцік оправ
Вид — геральдично-шрифтовий
Напис: LB (ініціали)
Розмір відбитка — 29 × 37 мм
Техніка виконання — тиснення золотом
Час виконання — XVII–XVIII ст.

Книга: Ferrière, Claude de. Corps et compilation de tous les commentateurs anciens et modernes sur la coutume de Paris : enrichie de nouvelles observations ... : [en 3 vol.] / par M. Claude de Ferrière ... — A Paris : chez Denys Thierry ..., 1685. — 3 vol. ; 2°. 155/1319

Примірник надійшов у 1868 р. у складі книгозбірні Р. Губе.

Луї Бушра, граф де Компан — французький державний діяч, член парламенту, при правлінні Людовіка XIV був інтендантом історичної області Пень, провінцій Лангедок, Пікардії, Шампані. В 1662 р. Л. Бушра став державним радником, в 1681 р. — радником королівської ради фінансів, а з 1685 р. по 1699 р. був канцлером Франції (йому довелося здійснювати скасування Нантського едикту, що було підписане його попередником).

Відомий своєю любов'ю до книг і мистецтва. Бібліографічні скарби Бушра разом з колекцією президента паризького парламенту Арле згодом опинилися в бібліотеки езуїтів.

Література

1. Aubert de La Chenaye Desbois F. A. Dictionnaire de la noblesse, contenant les genealogies, l'histoire et la chronologie des familles nobles de la France... — 3e éd. — Paris : Schlesinger, 1863–1878. — Т. 3.
2. Chassant A., Tausin H. Dictionnaire des devises historiques et héraldiques : avec figures et une table alphabétique des noms. — Paris : J.-B. Dumoulin, 1878. — Т. 1.
3. Guigard J. Nouvel armorial du bibliophile: guide de l'amateur des livres armoriés : en 2 vol. — Paris : E. Rondeau, 1890. — Т. 2. — P. 73–74.

12

Вільнев де Венс Клод-Александр де
Villeneuve de Vence Claude-Alexandre de
 (1703–1760)

Спосіб нанесення книжкового знаку — ярлик
 Форма — чотирикутник
 Вид — геральдичний
 Напис: A TOUT | PER HAEC
 REGNUM ET IMPERIUM
 Рамка лінійна
 Розмір відбитка — 108 × 94 мм
 Розмір ярлика — 113 × 97 мм
 Техніка виконання — мідьорит
 Час виконання — перша пол. XVIII ст.
 Виконавець — Фогран (Faugrand Fecit)

Книга: The baronage of England; or, An Historical Account of the lives and most memorable actions of our English nobility ... : [in 2 t.] / by William Dugdale ... — London : printed by Tho. Newcomb, for Abel Roper, John Martin, and Henry Herringman ..., 1676. — Т. 1–2 ; 2°. *Воронцов/13476*

Спосіб нанесення книжкового знаку — тиснення золотом на кришках оправи
 Вид — геральдичний
 Розмір відбитка — 62 × 52 мм
 Техніка виконання — тиснення золотом
 Час виконання — XVIII ст.

Книга: La Clède, Nicolas de. Histoire generale de Portugal ... : [en 2 t.] / par M. De la Clede. — A Paris : chez Pierre-François Giffart ..., 1735. — Т. 1–2 ; 4°. *Воронцов/1142*

Примірники надійшли з бібліотеки майоратного дому Воронцових в Одесі у 1896 р.

Виходець з провансальської гілки дому Вільнев, однією з найзначніших родин знаті Провансу, Клод-Олександр де Вільнев, граф де Венс зробив кар'єру в армії, дослужившись до генерал-лейтенанта королівської армії; був комендантом Ля Рошелі. Девіз на його екслібристі (per haec regnum et imperium, тобто «для цього королівства і імперії») був девізом Королівського корсиканського полку, підполковником якого був граф де Венс.

Відомий як видатний бібліофіл і колекціонер предметів мистецтва та античності (картин, особливо полотен фламандських і голландських художників, естампів, малюнків тощо). 28 вересня 1753 р. став членом Королівської академії живопису і скульптури. Незабаром після смерті графа його бібліотека, яку вважали однією з найзначніших у Франції, була виставлена на розпродаж, перед яким був надрукований «Каталог книг, картин, малюнків та естампів покійного пана графа де Венс ...».

Література

1. Catalogue des Livres, Tableaux, Dessins et Estampes de feu M. le Comte de Vence, Lieutenant Général des Armées du Roy, Commandant à la Rochelle, & Colonel du Régiment Royal-Corse. — Paris, 1760.
2. Moureau Fr. La plume et le plomb: espaces de l'imprimé et du manuscrit au siècle des Lumières. — Paris, 2006.
3. Guigard J. Nouvel armorial du bibliophile: guide de l'amateur des livres armoriés : en 2 vol. — Paris : E. Rondeau, 1890. — Т. 2. — P. 468–469.

13

Вінклер Тобіас
Winckler Tobias

(1648–1720)

Спосіб нанесення книжкового знаку — ярлик
 Форма — чотирикутник
 Вид — геральдичний
 Зображення — герб
 Напис: EX BIBLIOTHECA TOBIAE WINCKLERI
 Рамка — відсутня
 Розмір відбитка — 114 x 70 мм
 Розмір ярлика — 107 x 69 мм
 Техніка виконання — дереворит
 Час виконання — кін. XVII ст. — поч. XVIII ст.

Книга: Hierocles, Alexandrinus. Hieroclis Philosophi Alexandrini Commentarius in Aurea Carmina, de providentia & fato quæ supersunt, et reliqua fragmenta: græce & latine. — Cantabrigiae: typis Academicis, impensis A. & J. Churchill, 1709. — [32], XLII, 467, [21]. — Конволют. A/25335

Примірник надійшов, ймовірно, після ліквідації бібліотеки Одеського товариства історії і старожитностей (1922 р.). Супроводжується штампом «СТУДЕНДСКАЯ БИБЛИОТЕКА».

Тобіас Вінклер — пастор, лютеранський богослов, послідовник течії пієтистів — походив з багатого лейпцизького купецького роду.

Т. Вінклер навчався в Лейпцизі, Альтдорфі, Страсбурзі, Франкфурті. Там він познайомився з лютеранським богословом, засновником пієтизму та теоретичної геральдики Філіпом Шпенером (Philipp Spener), потім вивчав особливості східних мов у Лейпцизі та Гамбурзі. При сприянні Ф. Шпенера, Т. Вінклер займав

посаду проповідника в шведському посольстві в Кельні, потім переїхав до Парижа, Амстердама і знову повернувся до Німеччини. У 1680 р. він став дяконом, а пізніше — проповідником в Фрауенкірхе в Нюрнберзі.

Нюрнберзький теолог Тобіас Вінклер мав приватну книжкову колекцію. Існує каталог його особистої бібліотеки, що разом з частиною книг потрапив до колекції проповідника і бібліотекаря Рудольфа Адама Зольгера (R. A. Solger, 1693–1770), а зараз зберігається у Публічній бібліотеці в Нюрнберзі.

Книги Т. Вінклера супроводжує гербовий екслібрис. На щиті зображені крила і шестикутні зірки, посередині — рука лицаря у броні з кутом (вимірювальний прилад). Над щитом — шолом увінчаний короною, над яким стоїть коронований лев з крилами, на кожному крилі розташовано по одній шестикутній зірці. Лев тримає у правій лапі кут.

Література

1. Экслибрис в собрании Научной библиотеки Московского университета [Текст] : альбом-каталог / В. С. Кашутина, Н. Г. Сапрыкина; отв. ред. А. К. Азеличев. — М.: изд-во Моск. ун-та, 1985. — С. 145. — № 131.
2. Der Prediger Tobias Winckler in Nürnberg [Текст] / Von Lic. Matthias Simon // Mitteilungen des Vereins für Geschichte der Stadt Nürnberg. — Nürnberg: Verlag die egge Nürnberg, 1951. — Bd. 42. — S. 198–235.
3. Ex-libris'y bibliotek polskich XVII-XVIII wieku [Текст] / Wiktor Wittig. — T. 1. — Warszawa: druk. Józefa Sikorskiego, 1903. — S. 75.
4. Magyar Könyvszemle [Текст]. — Budapest: Akadémiai Kiadó, 1968. — Évf. 84, sz. 2, apr.-jún. — S. 141.
5. Wappen des Tobias Winckler [Електронний ресурс] // Berlepsch Exlibris. — T. I. — S. 146, nr. 253. — Режим доступу: <http://diglib.hab.de/?grafik=exlib-berlepsch-18-1-10264> (дата звернення: 19.04.2017). — Загол. з екрана.

15

Boor Моріц Карл Християн
Woog Moritz Carl (Karl) Christian
 (1684–1754/1760?)

Спосіб нанесення книжкового знаку — ярлик
 Форма — чотирикутний
 Вид — сюжетний
 Зображення — на саркофазі (або на гробі в формі скрині) сидить скелет, який у правій руці тримає ваги, а в лівій — косу. На задньому фоні помітні архітектурні пам'ятки, кипариси і на віддалі — краєвид.
 Написи: 1. E[X] BIBLIOTHECA | WOOGIANA; 2. Nominor a libra: liberatus ne levis | unquam | Inveniar, praesta pondere, Christe, | tuo
 Рамка — лінійна
 Розмір відбитка — 98 × 55 мм
 Розмір ярлика — 106 × 63 мм
 Техніка виконання — офорт
 Час виконання — [бл. 1740 р.]
 Виконавець — Х. Ф. Боєттус (Christian Friedrich (Boetius) Boëce, 1706–1782) за малюнком А. М. Вернерин (Anna Maria Wernerin, ?-1753)

Книга: Grotius, Hugo. *Respublica Hollandiae, et urbes.* — Lugduni Batavorum : Ex officina Ioannis Maire, 1630. — 526, [2] p. ; 24°. 69a/77
 На екслібрисі сліди червоного сургучу.

Моріц Карл Християн Боор' — німецький священник-євангеліст, бібліофіл і власник бібліотеки, відомої як *Bibliotheca Woogiana*. Значну частину зібрання складали твори з теології, але бібліотека містила також роботи з істо-

рії, філософії, економіки та медицини. Бібліотека була розпродана на аукціоні в Дрездені в 1755 р., перед чим було видано її каталог.

Деякі знавці вважають екслібрис Воога одним з «найпохмуріших» книжкових знаків. На меншій шальці терезів лежить сувій з написом: «Dan v. 25, Mene Tekel», тобто «Мене, мене, текел упарсі» (згідно з біблійним переказом (Дан. 5: 26–28), ці слова були написані на стіні таємничою рукою під час бенкету вавилонського царя Вальтасара незадовго до падіння Вавилону. У світській культурі ці слова стали умовним позначенням ознаки смерті іменитих персон).

Зображення укладено в рамку з підписом в медальйоні нагорі. Підпис внизу є девізом, в якому власник обігрує походження свого прізвища від слова «libra» (німецькою ваги — Wage).

Література

1. Каширина Е. С., Сазрыкина Н. Г. Екслібрис в собрании Научной библиотеки Московского государственного университета : альбом-каталог. — М. : МГУ, 1985. — С. 159.
2. Hardy William J. *Book-Plates.* — London : Kegan Paul, Trench, Trübner & Co, 1893. — XVI, 175 p., frontisp. : XXXVI pl. — P. 129–130.

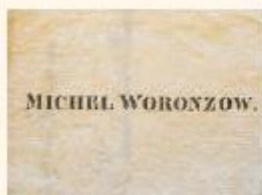

16

Воронцов Михайло Семенович
Воронцов Михаил Семёнович

(1782–1856)

Спосіб нанесення книжкового знаку — ярлик
Форма — чотирикутник
Вид — шрифтовий
Зображення — відсутнє
Напис: Michel Woronzow
Рамка — відсутня
Розмір відбитка — 4 × 71 мм
Розмір ярлика — 62 × 84 мм
Техніка виконання — гравюра
Час виконання — [кін. XVIII ст.]

Книга: [Challoner, Richard]. An abstract of the history of the Bible : or, a Short account of the most remarkable things that have happened to the people of God ... / By R. C. — The second edition. — London : printed by J. P. Coghlan..., 1779. — [12], 242 p. ; 12°. *Воронцов/2209*

Спосіб нанесення книжкового знаку — тиснення на кришках оправи
Вид — геральдичний
Напис: SEMPER IMMOTA FIDES [вірність завжди непохитна]
Розмір відбитка — 22 × 29 мм
Техніка виконання — тиснення золотом
Час виконання — [поч. XIX ст.]

Книга: Beauvoisins, Joseph-Eugène. Notice sur la cour du grand-seigneur, son sérail, son harem, la famille du sang impérial, sa maison militaire, etc. ... / Par Joseph-Eugène Beauvoisins ... — A Paris : chez Gabriel Warrée ..., 1809. — 167, [1] p. ; 8°. *Воронцов/7975*

Спосіб нанесення книжкового знаку — тиснення на верхній кришці футляра карти
Вид — геральдичний
Напис: SEMPER IMMOTA FIDES
Розмір відбитка — 58 × 68 мм
Техніка виконання — тиснення золотом
Час виконання — [перша чверть XIX ст.]

Карта: Carte de la Géorgie, et du pays des Ossetes, Tcherkesses et Mitzdcheghi / Par Jules Klaproth. — [Paris], post 1818. *Воронцов/5921*

Спосіб нанесення книжкового знаку — тиснення на корінці оправи
Вид — геральдичний
Напис: SEMPER IMMOTA FIDES
Розмір відбитка — 28 × 16 мм
Техніка виконання — тиснення золотом
Час виконання — [перша чверть XIX ст.]

Книга: Andréossy, Antoine-François. Histoire du canal du Midi, ou canal de Languedoc, ... : [en 2 t.] / Par le général d'artillerie Andreossy, ... — Nouvelle édition, ... augmentée. — A Paris : de l'imprimerie de Crapelet, an XIII — 1804. — T. 1–2 ; 4°. *Воронцов/5714*

Спосіб нанесення книжкового знаку — тиснення на корінці оправи
Вид — геральдичний
Напис: SEMPER IMMOTA FIDES
Розмір відбитка — 20 × 15 мм
Техніка виконання — тиснення золотом
Час виконання — [перша чверть XIX ст.]

19

Воронцов Семен Михайлович
Воронцов Семён Михайлович
(1823–1882)

Спосіб нанесення книжкового знаку —
власницький запис
Напис: Simon Woronzow | 1832
Час виконання — 1832 р.

Книга: Hofland, Barbara. Theodore, or The Crusaders / By Mrs. Hofland, ... — Fifth edition. — London : John Harris, [1826]. — VI, 210 p. ; III. Воронцов/2422

Спосіб нанесення книжкового знаку —
відбиток печатки
Вид — геральдичний
Зображення — герб
Напис: S. W. [ініціали]
Рамка — відсутня
Розмір відбитка — 12 × 13 мм
Час виконання — 1830-ті рр.

Книга: [Budden, Maria Elisabeth]. Always happy!!! or, Anecdotes of Felix and his sister Serena : A Tale. / Written for her children. By a mother. — Ninth edition, revised by the author. — London : John Harris, [1832]. — VII, [1], 170, [2] p. Воронцов/2430

Спосіб нанесення книжкового знаку —
тиснення на корінці оправи
Вид — текстовий (шрифтовий)
Напис: S. W. [ініціали]
Розмір відбитка — 8 × 18 мм
Техніка виконання — тиснення золотом
Час виконання — [сер. XIX ст.]

50

Книга: Revue Britannique, ou Choix d'articles traduits des meilleurs écrits périodiques de la Grande-Bretagne. — Collection décennale. — T. 9. — Paris : chez Jules Renouard... : chez madame veuve Dondey-Dupré ..., 1838. — 332 [532] p. Воронцов/5127

Спосіб нанесення книжкового знаку —
ярлик
Форма — чотирикутник
Вид — геральдичний
Зображення — герб
Напис: БИБЛИОТЕКА КНЯЗЯ
ВОРОНЦОВА. | ОДЕССА | [2] Шкафъ [32]
| Полка [8] № [8]
Девиз: SEMPER IMMOTA FIDES
Рамка — відсутня
Розмір відбитка — 65 × 41 мм
Розмір ярлика — 70 × 44 мм
Техніка виконання — літографія
Час виконання — [сер. XIX ст.]

Книга: Le déjeûné, ou l'Asile : ouvrage périodique non censuré, consacré à la liberté & à la vérité : [en 4 vol.] / Par M. Desserres de Latour ... — Londres : s. n., 1787. — Т. 1–4 ; 8°. Воронцов/8238

Спосіб нанесення книжкового знаку —
тиснення на корінці оправи
Вид — текстовий (шрифтовий)
Напис: C. B. [ініціали]
Розмір відбитка — 8 × 18 мм
Техніка виконання — тиснення золотом
Час виконання — [сер. XIX ст.]

Книга: Русский вестник : журнал литературный и политический : [в 306 т.] / издаваемый М. Катковым. — Т. 15. — Москва : в тип. Каткова и К°, 1858. — 618, 420, [4] с. Воронцов/5126

Примірники надійшли з бібліотеки майоратного дому Воронцових в Одесі у 1896 р.

51

23

Ганка Вацлав
Hanka Václav

(1791–1861)

Спосіб нанесення книжкового
знаку — відбиток
Вид — текстовий
Зображення — відсутнє
Напис: Z HANKOWYCH
Розміри відбитка — 9x32
Час виконання — XIX ст.

Книга: Ritter von Rittersberg, Johann (1780–1841). Abbé Joseph Dobrowsky : biographische Skizze / von J. Ritter von Rittersberg. — Prag : bey C. W. Enders, 1829. — 36 S.
Григорович Бытовье/54

Спосіб нанесення книжкового
знака — відбиток
Вид — текстовий
Зображення — відсутнє
Напис: HANKA
Розміри відбитка — 3 × 15 мм
Час виконання — XIX ст.

Книга: [Dobrovský, Josef (1753–1829)]. Beiträge zur Geschichte des Kelchs in Böhmen für die Abhandlungen der k. böhmischen Gesellschaft der Wissenschaften / von J. D. — Prag : gedruckt bei Gottlieb Haase Söhne, 1817. — 27, [1] S. — (Für die Abhandl. der K. böhm. Gesells. der Wissenschaften).
Григорович История литературы/36

Примірники надійшли у 1864 р. у складі книжкового дару В. І. Григоровича.

Вацлав Ганка — чеський філолог, поет, громадський діяч. Автор граматик чеської, польської та російської мов. Ганка займав посади бібліотекаря Чеського національного музею та професора слов'янських мов у Карловому уні-

верситеті Праги. В. Ганка виготовив підробку Краледворського і Зеленогорського рукописів з метою пробудити чеський народ до національного відродження. Тільки наприкінці XIX ст. Ян Гебауер (Jan Gebauer, 1838–1907) довів підробку В. Ганки за допомогою філологічного аналізу.

Література

1. Вялова С. Матия Дивкович, Плач блажене дивиче Марие. Венеция, 1616 г. Экземпляр Российской национальной библиотеки // *Slovo*. — Zagreb, 2010. — С. 60. — С. 181.
2. Дениско Л. Автографи на книжках з колекції рідкісних видань Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. — К. : НБУВ, 2007. — С. 39.
3. Дьомін О., Алексеев М. Шукачі слов'янських скарбів В. І. Григорович / О. Б. Дьомін, М. В. Алексеев ; наук. ред. В. О. Колесник ; відп. ред. М. О. Подрезова ; бібліогр. ред. Г. В. Великодна ; авт. передм. І. М. Коваль ; ОНУ ім. І. І. Мечникова, Наукова 6-ка. — Одеса : Одеський нац. ун-т, 2015. — № 306, 622.
4. Čeští spisovatelé 19. a počátku 20. století. — Praha : Československý spisovatel, 1982. — S. 75–78.

24

Герольцберг (Герольдсберг) Юліус Гейдер
Heroltzberg (Heroldsberg) Julius Geuder zum

(1530/1531–1594/1597)

Спосіб нанесення книжкового знаку
 — ярлик
 Форма — чотирикутник
 Вид — геральдичний
 Написи: S. S. A. A. | IVLIVS GEVDER |
 ZVM HEROLTZBERG
 Рамка — лінійна
 Розмір відбитка — 111 × 72 мм
 Розмір ярлика — 113 × 74 мм
 Техніка виконання — офорт
 Час виконання — кінець XVI ст.
 Автор — Йост Амман (Jost Amman),
 гравер
 Внизу справа менший за розміром
 дворянський герб німецько-польського
 роду Галлер

Книга: Kammermeister, Joachim. Hortus Medicus et philosophicus : in quo plurimarum stirpium breves descriptions ... continentur / Autore Ioachimo Camerario ... — Omnia nunc primum in lucem edita. — Francofurti ad Moenum [Frankfurt a. M.] : [apud Iohannem Feyerabend] : impensis Sigismundi Feyerabendij, Heinrici Dackij, & Petri Fischert, 1588. — [16], 184 p. : 4°.

Про Юліуса Гейдера Герольцберга (Герольдсберга) (1530–1597 чи 1531–1594) вдалося встановити лише те, що він був нюрнберзьким патрищем, членом міської ради та почителем церкви. Набагато більш відомо про гравера, який виконав книжковий знак власника книги. Швейцарсько-німецький художник і гравер XVI ст. Йост Амман (1539–1591) був визнаним майстром книжкової ілюстрації та ксилографії. У 1560 р. або 1561 р. він переселився до німецького міста

Нюрнберг, де мешкав Ю. Г. Герольцберг. У другій половині XVI ст. картини та книги Йоста Аммана були надзвичайно поширені та витримали безліч видань. Число його гравюр, як мідьоритів, так і дереворитів, перевищує кілька сотень, серед них були книги з дереворитами з геральдики, історичного змісту, медичні тощо. Йост Амман помер в місті Нюрнберзі 17 березня 1591 р.

Література

1. Geschlechtsregister des Hochadelichen Patriciats zu Nürnberg: welches aus denen bewährtesten Urkunden, Kauf- Lehen- und Heyrathsbriefen, gesammelten Grabschriften und eingeholten genauen Nachrichten von innen beschriebenen Gräflich-Freyherrlich- und Edlen Häusern in gegenwärtige Ordnung verfasst und richtig zusammen getragen worden / von Johann Gottfried Biedermann. — S. L. : Friedrich Elias Dietzel, 1748.
2. O'Dell I. Exlibris von Jost Amman und ihre Abwandlungen // Zeitschrift für schweizerische Archäologie und Kunstgeschichte = Revue suisse d'art et d'archéologie = Rivista svizzera d'arte e d'archeologia = Journal of Swiss archeology and art history. — Bd. (Jahr) 54. — 1997. — S. 301–310.
3. Stolberg-Wernigerode, Otto zu. Neue deutsche Biographie. — Bd. 1 : Aachen — Behaim. — Berlin, 1953. — S. 251–252.

26

Гравовський Гьотцендорф Юзеф Ігнаці Тадеуш Ян
Grabowski Goetzendorf Józef Ignacy Tadeusz Jan

(1791–1881)

Спосіб нанесення книжкового знаку — відбиток печатки

Форма — квадрат

Вид — текстовий (шрифтовий)

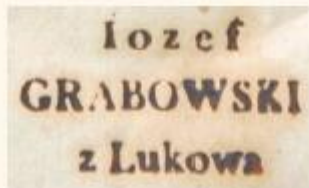
Зображення — відсутнє

Напис: I: G: a S:

Рамка — відсутня

Розмір відбитка — 18 × 18 мм

Час виконання — XIX ст.

Спосіб нанесення книжкового знаку — відбиток печатки

Форма — прямокутник

Вид — текстовий (шрифтовий)

Зображення — відсутнє

Напис: Józef | Grabowski | z Lukowa

Рамка — відсутня

Розмір відбитка — 26 × 46 мм

Час виконання — XIX ст.

Спосіб нанесення книжкового знаку — власницький запис

Напис: JGrabowski

Час виконання — XIX ст.

Книга: Labaume, Eugène. Relation complete de la Campagne de Russie, en 1812 ; ornée des plans de la bataille de la Moskwa ... / par Eugène Labaume ... — Ed. 5. — Paris ; Londres : Berthoud Wheatley et Compe., 1816. — X, 466 p., 2 pl. ill. ; 8°.

Шильдер/910

Примірник надійшов у 1902 р. у складі книгозбірні М. К. Шильдера.

65

Юзеф Ігнаці Тадеуш Ян Гьотцендорф Гравовський гербу Збісвич — наполеонівський офіцер та політик. У молоді роки відвідав Чехію, Австрію, Італію, Швейцарію та Південну Німеччину.

Повернувшись на Батьківщину у 1817 р., Ю. Гравовський успадкував родинні села Сипнево та Ілово в злотовському повіті Великого князівства Познанського. Саме у Сипневі він започаткував власну книгозбірню. Книги з цієї бібліотеки мали печатку: «I: G: a S:», яку можна прочитати як «Юзеф Гравовський з Сипнева». У 1822 р. він продав Сипнево і оселився у Лукові. Бібліотека переїхала разом із власником. Відтоді всі книги відмітилися іншим штампом: «Józef Grabowski z Lukowa». У 1826 р. він був призначений на посаду радника генеральної дирекції кредитного земства в Познані, за два роки був підвищений до провінційного директора. У 1840 р. прусською владою Ю. Гравовському було даровано титул графа. У 1845 р. він став маршалком Провінційного сейму. Відчуваючи близькість революції, маршалек продав Велну і 1848–1849 рр. провів переважно в Італії. Після повернення з подорожі Ю. Гравовський був обраний депутатом від познанського, оборницького і луковського повітів до Вищої Палати.

У 1859 р. Ю. Гравовський продає Луково і переїжджає на деякий час до Варшави. На залишки від колишніх статків граф придбав село Рахув над Віслою в Люблінському воєводстві. Ймовірно книги переїхали до Царства Польського разом із власником. Після смерті графа бібліотека була розпорошена.

Література

1. Лиценко О. Маєток Гравовських Луково — Великопольський культурний осередок // Вісн. Одес. нац. ун-ту. Бібліотекознавство, бібліографістика, книгозн. — 2013. — Т. 18, вип. 2. — С. 102–116.
2. Boniecki A. Herbarz polski. — T. 7. — Warszawa : Gebethner i Wolf, 1904. — 408, IV s.
3. Grabowski J. Pamiętniki wojskowe ... oprac. Wacław Gąsiorowski. — Warszawa : Nakładem kasy warszawskich pomocników księgarskich, 1905. — 344 s.
4. Kossak E. Rodzina M. — Warszawa : Czytelnik, 1991. — 531 s.
5. Moty M. Przechadzki po mieście : w 5 cz. — Cz. 4. — Poznań : nakładem i czcionkami Dziennika Poznańskiego, 1890. — 250 s.
6. Polski słownik biograficzny : w 40 t. / red. Lepszy K. — T. 8 : Girdwojny Michał — Gross Adam. — Wrocław : Wydawnictwo Polskiej Akademii Nauk, 1959–1960. — 8, [1], 639 p.

66

27

Губе Ромуальд Ян Фердинанд Hube Romuald Jan Ferdynand

(1803–1890)

Спосіб нанесення книжкового знаку — власницький запис
Напис: R. Hube | Kupione u Fernandez | w Toledo | dzieło nadzwyczajne | rzadkości
(Р. Губе. Куплено у Фернандеса в Толедо видання надзвичайної рідкості).
Час виконання — сер. XIX ст.

Книга: Las leyes de todos los reynos de Castilla : / abreuittadas y reduzidas en forma de Repertorio decistuo por la orden del A. B. C. por Hugo de Celso ... — Fue impresso en ... Alcala de Henares : en casa de Juan de Brocar, a veynte dias del mes de Nouiembre 1540 [20. XI. 1540]. — [7], CCCLII h. : il. ; 2°. — 155/999

Примірник надійшов у 1868 р. у складі книгозбірні Р. Губе.

Ромуальд Ян Фердинанд Губе народився у Варшаві в родині юриста Михайла Губе, одержав юридичну освіту у Варшавському університеті (1818–1821). У 1823–1825 рр. молодий юрист слухав лекції у Берлінському університеті, а навесні 1830 р. вирушив у наукове відридження до Франції й Італії.

Протягом майже 30-ти років він брав участь у роботі кодифікаційної комісії царства Польського в Петербурзі, читав у Петербурзькому університеті лекції з кримінального й адміністративного права для студентів із Царства Польського. Із 1850 р. Р. М. Губе — дійсний таємний радник, сенатор, з 1877 до 1882 р. — член Державної Ради у департаментах духовних та цивільних справ.

Автор ряду оригінальних праць з історії слов'янського, бургундського, італійського права, досліджував історію рецепції римського та візантійського права слов'ян, однак його історико-правова спадщина вміщує, передусім, найважливіші праці з польського права XIII–XIV ст. Р. Губе збирав джерела права протягом більш ніж 40 років, його зібрання переличувало 10 тис. томів. Більша частина

— 67 —

зібрання (6087 назв у 8100 томах) опинилась у Новоросійському університеті, який придбав його за 19000 крб. у кінці 1868 р. Книги з колекції сенатора Губе влились до загального фонду університетської бібліотеки та поповнили юридичну й історичну літературу. Це головним чином європейські юридичні пам'ятники найрізноманітнішого змісту та призначення на 11 мовах. Зібрання містить значну кількість стародруків. На момент отримання колекції до неї входили також більше 40 рукописів.

Серед власницьких записів Р. Губе багаторазово зустрічаються помітки: «дуже рідкісна» («bardzo rzadka»; «b. rzadka»), «велика рідкість» («wielka rzadkość»), «бібліографічна рідкість» («rzadkość bibliograficzna»), «надзвичайна рідкість» («nadzwyczajnie rzadkie») та ін.

Література

1. Иваск У. Частные библиотеки в России. Опыт библиогр. указ. // Рус. библиогр. — 1911. — № 6. — С. 81.
2. Каталог изданий XVI века. Из фондов Научной библиотеки ОНУ им. И. И. Мечникова / Сост. Е. В. Полевщикова; науч. ред. Е. А. Радзиховская. — Одесса, 2005.
3. Отчет проф. Леонтовича об осмотре библиотеки г. сенатора Ромуальда фон-Губе // Протоколы заседаний Совета Имп. Новорос. ун-та. Заседания 19-го авг. 1868 г. Приложение. — [Одесса, 1868]. — № 3.
4. Полевщикова О. Зібрання книг Ромуальда Губе в бібліотеці Одеського (Новоросійського) університету // Вісник Львів. ун-ту: Серія книгознавства, бібліот. інф. технологій. — 2010. — Вип. 5. — С. 65 — 75.
5. Полевщикова Е., Радзиховская Е. Издания XV–XVI веков из коллекции Р. М. Губе в фондах Научной библиотеки Одесского университета // Федоровские чтения 2005. — М., 2005. — С. 489–496.
6. Фаас І. Я. Інформував Одеської Центральної наукової бібліотеки // Бібліологічні вісті. — 1927г. — № 2(15). — С. 69–90.
7. Bibliografia literatury polskiej: Nowy Korbut. 7. Romantyzm: Hasła ogólne i rzeczowe; hasła osobowe A–J. — Warszawa, 1968. — S. 463–465.
8. Dunin K. Romuald Hube (1803–1890): Studium biograficzno-bibliograficzne. — Warszawa, 1904.
9. Extraît du catalogue de la bibliothèque du sénateur Hubé. — Cinquième partie : Italie. — Varsovie, 1864. — P. I–II.
10. Słownik pracowników książki polskiej. — Warszawa-Lódź, 1972. — S. 342.
11. Sowiński L., Zdanowicz A. Rys dziejów literatury polskiej podług notat Aleksandra Zdanowicza. — Wilno, 1878. — T. 5. — S. 152–154.

— 68 —

28

Годфруа Дені III
Godefroy Denis III
 (1653–1719)

Спосіб нанесення книжкового знаку
 — ярлик
 Форма — чотирикутник
 Вид — геральдичний
 Напис: D. Godefroy
 Рамка — лінійна
 Розмір відбитка — 78 x 63 мм
 Розмір ярлика — 92 x 65 мм
 Техніка виконання — мідьорит
 Наклеєний на звороті верхньої
 кришки палітурки; частково закритий
 екслібрисом одеської бібліотеки князя
 Воронцова, що наклеєний поверх
 нього.

Спосіб нанесення книжкового знаку
 — тиснення на корінці оправи
 Вид — шрифтовий
 Напис: DG (ініціали)
 Розмір відбитка — 6 x 9 мм
 Техніка виконання — тиснення
 золотом
 Час виконання — XVII ст.

Книга: Tetsstier, Antoine. Les eloges des hommes scavans / tirez de l'Histoire de M. De Thou ... : [en 2 pt.] / par Antoine Tetsstier ... — Seconde édition revuë, corrigée,

& augmentée d'un très-grand nombre de remarques. — A Utrecht : chez François Halma, 1696. — P. 1–2 ; 12°.

Воронцов/1454

Примірник надійшов з бібліотеки майоратного дому Воронцових в Одесі у 1896 р.

Дені III Годфруа — виходець із відомої родини французьких правознавців та істориків. Вивчав право, був прийнятий адвокатом парламенту, де його призначили хранителем архівів Паризької рахункової палати. Автор ряду творів. Уявлення про бібліотеку дає каталог, опублікований перед розпродажем, сама бібліотека була виставлена на аукціон через майже 30 років після смерті власника.

Література

1. Biographie universelle, ou Dictionnaire historique contenant la nécrologie des hommes célèbres de tous les pays. / Par J. Leféron. — T. 3 : AA-CHA. — P. 1279–1280.
2. Catalogue des livres de la bibliotheque de M. Godefroy ... : dont la vente se fera en détail, lundi 28 février, 1746 & jours suivans ... — A Paris : chez Jacques Barrois..., 1746.

29

Грюснер Йоганн Адам
Grüßner Johann Adam

(?-1784)

Спосіб нанесення книжкового знаку — ярлик
Форма — чотирикутник
Вид — геральдичний
Зображення — герб
Напис: Johannes Adamus | Grüßner. | Serenissimi Principis Josephi | de Salm Kirburg | Consiliarius a | licus, et Electoralis Moguntinae | Academ. Scientiar. utilium | Socius ordinarius | 1760. | PROPTER FRUCTUS GRATIOR. |
Рамка — відсутня
Розмір відбитка — 80 x 55 мм
Техніка виконання — мідьорит
Час виконання — XVIII ст.

Книга: Sande, Johan van den; Sande, Fridericus. Joannis et Friderici a Sande Iurisconsultorum clarissimorum quorum primus in Suprema Frisiorum curia magna cum laude praeses, alter, non impari encomio in civitate arnhemienensi consul eluxit. Opera omnia Juridica cum additionibus, et elucidationibus Joachimi Burges, Lamberti Gorts, Arnoldi Schotani, aliorumque; Omnibus tum in foro versantibus, tum fisci patronis utilis et apprime necessaria, nova hactenus vigilantia omnibus mendis soluta... — Editio novissima. — Coloniae Agrippinae [Köln]: sumptibus et typis Wilhelmi Metternich..., 1698. — [12], 46, [2], 80, [4], 118, [14], 238, [18], 148, [10] p.; 2°. 181/134

Йоганн Адам Грюснер — радник суду у Сальм-Кірбурзькому князівстві частв Філіпа Іосифа принца Сальм-Кірбурзького (Philips Jozef van Salm-Kyrburg, 1709–1799), постійний член Академії наук у Майнці; бібліофіл.

Література

1. Grüßner Johann Adam // Lexikon der vom Jahr 1750 bis 1800 verstorbenen deutschen Schriftsteller / Ausgearbeitet von Johann Georg Meusel. — Leipzig: bey Gerhard Fleischer, 1804. — Т. 4. — S. 407.

30

Дельпеш де Кайї П'єр
Delpech de Cailly Pierre

(1712–1737)

Спосіб нанесення книжкового знаку — тиснення на кришках оправи
Вид — геральдичний
Розмір відбитка — 55 x 52 мм
Техніка виконання — тиснення золотом
Час виконання — XVIII ст.

Книга: Monconys, Balthasar de. Journal des voyages de monsieur de Monconys, ... où les sçavants troueront vn nombre infint de nouveautez ... : [en 3 pt.] / Publié par le seur de Liergues son fils. — A Lyon : chez Horace Boissat, & George Remeys, 1665–1666. — Pt. 1–3 ; 4°. Воронцов/7977

Примірник надійшов з бібліотеки майоратного дому Воронцових в Одесі у 1896 р.

Представник спадкового дворянства мантиї, П'єр Дельпеш де Меревіль, маркиз де Кайї (Кальї) рано почав кар'єру і в 21 рік зайняв відповідальну посаду голови вищого податного суду. Сформував чудову бібліотеку, каталог якої був опублікований незабаром після смерті власника. Частина книг після розпродажу виявилася в бібліотеці Арсеналу.

Література

1. Catalogue de la bibliothèque de feu M. Delpech de Cailly, président de la cour des aydes. — Paris : J. B. C. Bauche, 1738. — 103 p.
2. Guigard J. Nouvel armorial du bibliophile : guide de l'amateur des livres armoriés : en 2 vol. — Paris : E. Rondeau, 1890. — Т. 2. — P. 175.
3. Martin H. Histoire de la Bibliothèque de l'Arsenal. — Paris : Plon, 1900. — P. 297.

31

Дуайєн Антуан Франсуа
Doyen Antoine François
(1693–1767)

Спосіб нанесення книжкового знаку — ярлик
Форма — чотирикутник
Вид — геральдичний
Зображення — герб
Напис: Ex Libris A. F. Doyen.
Розмір ярлика — 70 x 60 мм
Розмір відбитка — 68 x 58 мм
Рамка — лінійна подвійна
Техніка виконання — мідьорит
Час виконання — XVIII ст.

Книга: [Ancillon, Joseph]. Traité de la différence des biens meubles, et immeubles de fonds et de gaglières, dans la coutume de Metz. Avec un sommaire du Droit des Offices, ainsi qu'il peut être réglé dans la même Coutume. — A Metz : chez Brice Antoine ..., 1698. — [12], 274, [6] p. ; 8°. 177/35

Примірник надійшов у 1868 р. у складі книгозбірні Р. Губе.

Антуан Франсуа Дуайєн — Королівський нотаріус (notaire au Châtelet de Paris), представник однієї з найвідоміших родин паризьких нотаріусів; лансєнєст, бібліофіл.

До книжкового зібрання Дуайєна входили твори античних авторів (Плінія, Цицерона, Сенеки, Квінтіліана), біблійська та юридична (різноманітні джерела права, Corpus Juris Civilis) література, видання Ельзевірів, праці Руссо, Монтеск'є, Вольтера тощо. Бібліотека Антуан Франсуа Дуайєна була продана з аукциону у 1768 р.

Література

1. Catalogue de la bibliothèque de feu M. Doyen, notaire au Châtelet de Paris. — Paris : Mérigot, 1768. — 44 p.

32

Еклеф Карл Фрідріх (Фредрік)
Eckleff Karl (Carl) Fredrik von
(1723–1786)

Спосіб нанесення книжкового знаку — ярлик
Форма — багатокутник
Вид — геральдичний
Напис: Ex Bibliotheca C. F. ab Eckleff
Рамка відсутня
Розмір відбитка — 63 x 63 мм
Розмір ярлика — 84 x 74 мм
Техніка виконання — мідьорит
Час виконання — [друга пол. XVIII ст.]
Автор — Пер Густав Флодінг (Per Gustaf Flodding, 1731–1791)

Книга: Schedel, Hartmann. Liber Chronicarum. — Nürnberg : Anton Koberger, 12.VII.1493. — [20], CCXCIX, [1], [6] f. : ill. ; 2°. 55 448

Карл Фрідріх (Фредрік) Еклеф — шведський поет і державний службовець (міністр закордонних справ, королівський секретар Швеції) німецького походження, видатний діяч масонства. У 1756 р. заснував першу масонську ложу в Швеції і заклав основи шведської системи в рамках шведського ордена масонів, основою якої є християнська віра масона, як в символічних ступенях, так і в додаткових градусах. У 1760 р. була заснована Велика ложа Швеції, що була визнана Великою ложою Англії як Національна велика ложа.

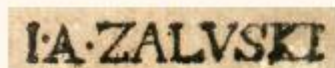
К. Ф. Еклеф був також засновником літературного співтовариства «Tankebyggarorden», яке діяло у Стокгольмі в 1753–1763 рр. Знаменитий колекціонер. Зібрання книг і рукописів Еклефа було продано на аукціоні в Стокгольмі в липні 1769 р. Колекція налічувала 475 фоліантів, 690 книг форматом 4°, 1000 од. — 8° і 348 книг форматом 12°, серед яких була велика кількість раритетів, включаючи інкунабули. Однією з них була «Хроніка світу» Г. Шеделя.

34

Залуський Юзеф Анджей
Zaluski Józef Andrzej

(1702–1774)

Спосіб нанесення книжкового знаку — відбиток печатки
Форма — прямокутник
Вид — текстовий (шрифтовий)
Зображення — відсутнє
Напис: I. A. Zaluski
Рамка — відсутня
Розмір відбитка — 5 × 32 мм
Час виконання — XVIII ст.

Книга: Leti, Gregorio. Il Teatro Britannico o verò Historia della Gratitude Bretagna : [en 5 p.] / scritta da Gregorio Leti. — Amsterdamo : per Abramo Wolfgang, 1684. — P. 5. — [8], 600, [20] p. : 12°. A/18135

Спосіб нанесення книжкового знаку — власницький запис
Напис: Ex Bibl. publica Varsav. Zalusciana J. A. Zaluski [...]
Час виконання — XVIII ст.

Книга: La Mottraye, Aubrey de. Voyages du Sr. A. de La Mottraye, en Europe, Asie et Afrique; où l'on trouve une grande variété de recherches géographiques, historiques et politiques : [en 2 vol.]. — La Haye : T. Johnson et J. Van Duren, 1727. — T. 1. — [14], 15, [1], 472, 23, [1] p., ill. : 2°. 92/280

Примірник надійшов у складі бібліотеки Рішельєвського ліцею. Супроводжується штампом: «ПЕЧ: ОДЕСС: РИШЕЛЬЕВСКОГО ЛИЦЕЯ».

Юзеф Анджей Залуський — польський церковний і державний діяч, видавець, бібліограф, бібліофіл і меценат. Він був великим коронним референдарієм, римо-католицьким єпископом Київським, послом польського короля С. Лециньського.

77

Всі свої доходи Ю. А. Залуський використовував на створення бібліотеки, яка вже у 1720 р. складалася з 13.000 томів. Він разом з братом Анджеєм Станіславом Залуським заснував у Речі Посполитій першу публічну бібліотеку (1747–1795). Її фонди нараховували понад 200.000 одиниць, що постійно поповнювалися. Це була одна з найбільших бібліотек світу другої половини XVIII ст. Ю. А. Залуський розробив свою систему класифікації рідкісних примірників: це рукописні астериски, кількість яких зростає в залежності від цінності книги (від однієї зірочки до чотирьох); як правило, подібним маркуванням оснащувався титульний аркуш.

На початку 60-х рр. XVIII ст. бібліотека Залуських була передана власниками Варшавській єзуїтській колегії, залишаючи при цьому статус публічної. Ю. А. Залуський продовжував забезпечувати фінансування своєї заповіданої бібліотеки.

Після смерті Юзефа Анджея Залуського бібліотека перейшла у власність держави, отримавши офіційний статус державної бібліотеки («Бібліотека Речі Посполитої імені Залуських»). У 1795 р. бібліотека була перевезена до Санкт-Петербурга і увійшла до складу Імператорської Публічної бібліотеки. Під час перевезення багато книг загубилося, кілька тисяч згинули в петербурзьких потребах. Книги із бібліотеки Залуських з'являлися на аукціонах, в різних російських бібліотеках. До Санкт-Петербургу було привезено 262,640 томів книг і 25000 гравюр (на момент конфіскації було 400,000 томів книг та близько 12,000 рукописів). Пізніше частина бібліотеки була повернена до Варшави. Книги Залуських склали частину зібрання Польської національної бібліотеки. Однак, 1944 р. основну частину фонду було втрачено, збережено тільки 1800 рукописів і 30,000 книг з бібліотеки Залуських.

Література

1. Залуський Юзеф Анджей // Експлібриси Наукової бібліотеки Львівського національного університету імені Івана Франка / авт.-упоряд. та авт. вступ. ст. Н. Кіт-Копишанська. — Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2013. — С. 68–70.
2. Корольов С. Книги, принадлежавшие исследователям и знатокам античности, в библиотеке братьев Залуских // Мнемон : Исследования и публикации по истории античного мира / под ред. проф. Э. Д. Фролова. — Вып. 8. — СПб., 2009. — С. 499–514.
3. Кудрявцева О. Книги из польских библиотек XVII-XIX вв. в книжных собраниях Пскова // Псков. Научно-практический, историко-краеведческий журнал. — Псков, 2011. — Вып. 34. — С. 46–55.
4. Słownik pracowników książki polskiej / pod red. Ireny Treichel; kom. red. M. Andrianek et al. — Warszawa ; Łódź, 1972. — S. 1004–1006.

78

35

Ілінський Генріх

Iłiński Henryk

(1792–1871)

Спосіб нанесення книжкового знаку — відбиток печатки
 Форма — круг
 Вид — гербово-текстовий
 Зображення — герб Лис
 Напис: **Henricus Comes Iłiński**
 Рамка — лінійна, подвійна
 Розмір відбитка — 23 x 23 мм
 Час виконання — XIX ст.

Спосіб нанесення книжкового знаку — власницький запис
 Напис: **Henryk hr. Iłiński**
 Час виконання — XIX ст.

Книга: *Zbiór dzieł pism polskich: we czterech tomach zawarty.* — Т. 2 : Strykowski Maciej. Kronika Macieja Strykowskiego niegdys w Krolewcu drukowana teraz znowu z przydanem historyi Państwa Rossyjskiego przedrukowana. — W Warszawie : w drukarni J. K. Mici u Rzeczypospolitej u XX. Societatis Jesu, 1766. — [48], 782 s. ; 8°.

79/698

Примірник надійшов у 1868 р. у складі книгозбірні Р. Губе. Супроводжується дарчим написом графа Єгора Францевича (Георга Людвіга) Канкріна (Georg Ludwig Graf Cancrin): «Donum Excellentissimi ou Illustrissimi viri Georgii Comitis Cancrin. Petropoli Anno MDCCCXLI Die 26 Octobris».

Граф Генріх Ілінський — камер-юнкер при російському царському дворі (1816), зв'язівський та волинський маршалок (1818).

Генріх Ілінський був сином Юзефа Августа Ілінського (Józef August Iłiński, 1766–1844), польського та російського генерала, маршалак шляхти Чуднівської та

Житомирської, російського сенатора. Графи Ілінські доклали зусиль до розвитку освіти в краю. Генріх Ілінський, отримавши у спадок по батькові маєток Романів, відкрив там єзуїтське училище з бібліотекою, побудував за власний рахунок церкву, школу, пансіон, книгосховище.

Сучасники відзначали графа як захопленого колекціонера творів мистецтва та книг. Особиста бібліотека графа Г. Ілінського налічувала 4000 томів (4200 назв) творів латинською, французькою, німецькою та польською мовами. Книги були розміщені в шафах з червоного дерева. Велика бібліотека і родинний палац перейшли у власність родини Генріха Стецького (Henryk Stecki, 1847–?), зятя Г. Ілінського. У 1878 р. книгозбірня й архів родини постраждали під час пожежі, вдалося врятувати лише її частину. Під час революції 1917 р. книжкове зібрання графів Ілінських-Стецьких було націоналізовано та розпорошено. У 1924 р. частину зібрання було перевезено уповноваженим Волинського центрального музею І. Ф. Левіцьким до Житомира. Численні твори були вивезені спадкоємцями Ілінських-Стецьких до Польщі.

Література

1. Кондратиюк О. Романів та родина Ілінських [Текст] // Волинь – Житомирщина. Історико-філологічний збірник з регіональних проблем. — 2001. — № 7. — С. 91–114.
2. Климух А. Приватні книгозбірні польської шляхти історичної Волині [Текст] // Вісник Львівського ун-ту. Серія книгозн. бібліот. та інф. технол. — 2014. — Вип. 8. — С. 256–267.
3. Лашенко О. Польські стародруки з «розпорошених» колекцій університетської бібліотеки [Текст] // Вісник Одеського національного університету = Вестник Одесского национального университета. — 2010. — Т. 15, вип. 21 : Бібліотекознавство, бібліографознавство, книгознавство. — С. 159–170.
4. Лашенко О. Університетський примірник «Хроніки» М. Стрийковського з Романівського палацу графів Ілінських [Електронний ресурс] // Biblio-Koleryum. — 2010. — Вип. 4. — Доступно з: <http://minilib.onu.edu.ua/index.php/main/article/view/7> (дата звернення: 19.04.2017). — Загол. з екрана.
5. Міцук С. Рукописно-книжкова спадщина Волині в другій половині XIX — 30-х рр. XX ст. : дослідження, опис, доля [Текст] // Волинські історичні записки. — 2008. — Т. 1. — С. 105–116.
6. Ретікції Романівського палацу в Житомирському музеї : путівник по колекції Ілінських-Стецьких [Текст] / авт. та упоряд. Л. О. Дахненко. — Житомир : М. Г. Косенко, 2006. — 32 с. : іл.
7. Aftanazy R. Dzieje rezydencji na dawnych kresach Rzeczypospolitej: województwo wołyńskie [Текст]. — Warszawa, 1994. — 695 s.

36

Жонге Жан-Батист Теодор
Jonghe Jean-Baptiste Théodore

(1801–1860)

Спосіб нанесення книжкового знаку — ярлик
Форма — чотирикутник
Вид — геральдичний
Напис: № | Bibliothèque de Th. de Jonghe.
Девіз: FORTUNE NE VIEILLIT PAS.
Рамка відсутня
Розмір відбитка — 83 × 75 мм
Розмір ярлика — 90 × 90 мм
Техніка виконання — літографія
Час виконання — бл. середини XIX ст.

Книга: Ordonnance et edict perpetuel des Archiducs nos princes souverains pour meilleure direction des affaires de la justice ... = Ordinancie ende eeuwich edict vande erts-Hertoghen onse sovvereyne princen ... — A Gand : chez Maximilien Graet ..., 1672. — [4], 154 p. ; 2°. 155/1006

Примірник надійшов у 1868 р. у складі книгозбірні Р. Губе. Супроводжується записом «R. Hube».

Спосіб нанесення книжкового знаку — ярлик
Форма — чотирикутник
Вид — геральдичний
Напис: № | Bibliothèque de Th. de Jonghe.
Девіз: FORTUNE NE VIEILLIT PAS.
Рамка відсутня
Розмір відбитка — 86 × 76 мм
Розмір ярлика — 100 × 82 мм
Техніка виконання — літографія
Час виконання — бл. середини XIX ст.
Ярлик рожевого паперу.
На нижньому краю екслібриса наклеєний фрагмент іншого екслібриса.

Спосіб нанесення книжкового знаку — власницький запис
Напис: De Jonghe
Час виконання — XIX ст.

Книга: Nicolas, Augustin. Si la torture est un moyen seur a verifier les crimes secrets; : dissertation morale et juridique, par laquelle il est amplement traité des abus qui se commettent par tout en l'instruction des procès criminels, ... : Ouvrage necessaire à tous juges, ... / Par Mre. Augustin Nicolas ... — A Amsterdam : chez Abraham Wolfgang ..., 1681. — 224, [8] p. ; 8°. 184/31

Примірник надійшов у 1868 р. у складі книгозбірні Р. Губе.

Спосіб нанесення книжкового знаку — ярлик
Форма — чотирикутник
Вид — геральдичний
Напис: № | Bibliothèque de Th. de Jonghe.
Рамка відсутня
Розмір відбитка — 83 × 75 мм
Розмір ярлика — 149 × 104 мм
Техніка виконання — літографія
Час виконання — бл. середини XIX ст.

Книга: Règlement provisionnel pour la procédure criminelle dans les Pays-Bas autrichiens. — A Bruxelles : chez F. Hayez ..., 1787. — [6], 255, [1] p. ; 8°. 184/67

Примірник надійшов у 1868 р. у складі книгозбірні Р. Губе. Супроводжується записом «R. Hube».

37

Йохер Християн Готліб
Jöcher Christian Gottfried

(1694–1758)

Спосіб нанесення книжкового знаку
— ярлик
Форма — чотирикутник
Вид — сюжетний
Зображення — Богиня мудрості
Афіна Паллада на тлі книг великої
бібліотеки
Напис: EX BIBLIOTHECA CHR:
GOT: JÖCHERI
Рамка — лінійна подвійна
Розмір відбитка — 79 × 53 мм
Розмір ярлика — 82 × 57 мм
Техніка виконання — офорт (травлення)
Час виконання — бл. 1740–1750 р.

Книга: Tatianus Flavius Eulimius. Tatianoу Проос οληναι. Ερμηνευ διαγυριστων εξω φιλοσοφων = Tatiani Oratio ad graecos. Hermiae tristic gentilium philosophorum ... — Oxoniae [Oxford] : e Theatro Sheldontano : impensis Joannis Owent, 1700. — [16], 16, 212, XVII, [1], 213–252 p. ; 4°. 6/29607

Примірник надійшов, ймовірно, після ліквідації бібліотеки Одеського товариства історії і старожитностей (1922 р.). Супроводжується штампом: «СТУДЕНДСКАЯ БИБЛИОТЕКА».

Християн Готліб Йохер — німецький вчений, історик літератури та лексикограф.

Х. Г. Йохер був призначений професором філософії на факультеті Лейпцизького університету, а за два роки паралельно викладав історію. У 1742 р. він був

призначений директором університетської бібліотеки, де ініціював складання повного алфавітного каталогу колекції бібліотеки.

Найбільш значна праця Х. Г. Йохера — «Загальний словник письменників» (нім. «Allgemeines Gelehrten-Lexicon»; Лейпциг, 1750–1751), який містить 76 000 статей про діяльність вчених минулих епох. Згодом він був доповнений Дункелем (1755–1760) і Адельунгом (1784–1787), знову виданий та продовжений Ротермундом (Бремен, 1810–1822).

Вчені того часу збирали власні бібліотеки, в їх числі був і Х. Г. Йохер. Бібліофіл оснастив книги зі свої книгозбірні сюжетним екслібрисом. Ім'я художника не збереглося. На екслібрисі зображена озброєна Афіна Паллада, яка поставлена охороняти книжкові скарби, тому ніхто не наважиться без дозволу туди увірватися. Але є можливість оцінити книги взором, поки занавісок ще відкритий. На сувої запис: «Ex Bibliotheca Chr. Got. Jöcheri», який демонструє гордість книголюба за свої скарби.

Література

1. Alumnus und ihre Exlibris : 600 Jahre Universität Leipzig [Текст] / Anne Büsing, Kirsten Büsing. — Leipzig Springer-Verlag, 2011. — S. 14–15.
2. Exlibris Tartu Riikliku Ülikooli teaduslikus raamatukogus [Текст] = Exlibris in der Wissenschaftlichen Bibliothek der Tartuer Staatlichen Universität = Экслибрис в Научной библиотеке Тартуского государственного университета. — Tartu : Tartu Riiklik Ülikool, 1975. — [Вып.] 1. — 68 с. : [29] л. ил. — С. 28–29.
3. Exlibris des Christian Gottlieb Jöcher [Електронний ресурс] // Virtuelles Kupferstichkabinett : Berlepsch Exlibris. — Т. 1. — S. 134, № 121 // http://kulturerbe.niedersachsen.de/viewer/object/isil_DE-23_39481/1/ (дата звернення: 19.04.2017). — Загол. з екрана.
4. Franck J. Jöcher Christian Gottlieb [Текст] // Allgemeine Deutsche Biographie. — Berlin, 1881. — Bd. 14 : Jetter — Kähler. — P. 103–105.
5. Hammerstein N. Jöcher Christian Gottlieb [Текст] // Neue Deutsche Biographie : [in 26 Bd.] / Stolberg-Wernigerode, Otto. — Berlin : Duncker & Humblot, 1974. — Bd. 10 : Hufeland — Kaffsack. — P. 452.

38

Кольбер Жан-Батист

Colbert Jean-Baptiste

(1619–1683)

Спосіб нанесення книжкового знаку —
тиснення на верхній кришці обкладинки
Вид — геральдичний
Розмір відбитка — 52 × 43 мм
Техніка виконання — тиснення золотом
Час виконання — XVII ст.

Спосіб нанесення книжкового знаку —
тиснення на корінці обкладинки
Вид — вензельний
Напис: ВС [ініціали]
Розмір відбитка — 19 × 16 мм
Техніка виконання — тиснення золотом
Час виконання — XVII ст.

Книга: Damalewicz, Stefan. Series archiepiscoporum gnesnensium, atque Res gestae, et verustis antiquitatum rudibus collectae. Et mandato, ac sumptu illustrissimi et reverendissimi principis D. Matthiae Lubinski ... / In lucem producta, per Stephanum Damalewiczum ... — Varsaviae [Warszawa] : typis Petri Elert S. R. M. Chalcographi, 1649. — [14], 406, [2] s. ; 4°. — Конволют. 4/1345

Примірка супроводжується записом: «Bibliotheca Colbertina».

Жан-Батист Кольбер — французький державний діяч, інтендант фінансів короля Людовика XIV; істинний бібліофіл, закоханий у книги, оправи, шрифти й ілюстрації, провів реформу французької Королівської бібліотеки, був її директором у 1661–1683 рр.

Протягом майже тридцяти років (1654–1683) він збирав власну книгозбірню, створивши одну з найбільших бібліотек-архівів в Європі. Книгозбірня Кольбера містила класичні твори, стародавні Біблії, середньовічні манускрипти, рідкісні видання, рукописи тощо. Окремо зберігалися внутрішні звіти уряду, адміністративне листування, державна статистична звітність.

У 1683 р., після смерті інтенданта, бібліотека була успадкована і поповнена його синами Жаном-Батистом Антоном маркізом де Сеньєле (Jean-Baptiste Antoine Colbert marquis de Seignelay, 1651–1690) та Жаком-Ніколя (Jacques-Nicolas Colbert, 1655–1707) архієпископом Руана. Відповідальним за безцінну бібліотеку був старий сімейний бібліотекар Етьєн Балюз (Etienne Baluze, 1630–1718). Бібліотека Кольберів налічувала близько 50 тис. томів: сотні фоліантів, тонко переплетених у червоний сап'ян, оздоблені позолотою, а колекція рукописів містила більше 6 тисяч томів. Поступово бібліотека перетворювалась на приватний музей. Спадкоємцем архієпископа Руана був його племінник, Чарльз Кольбер Леонор граф Сеньєле (Charles-Léonor Colbert, comte de Seignelay, 1689–1747), що мало цікавився книгами. Він почав відкритий продаж книг з цієї родинної бібліотеки. Аукціон тривав з 24 травня 1728 р. до 1732 р. У каталозі було зареєстровано 18219 творів, які мали ще й дублети і триплети. У розпродаж втрутився французький уряд і Людовік XV виділив 300 тис. ліврів з метою її купівлі для Королівської бібліотеки. Решта книг була розпоршена.

Література

1. Еремеев И. Герб Жана Батиста Кольбера // Гербовед. — М., 2003. — № 64. — С. 26–29.
2. Качур І. Стародруки з приватних французьких книгозбірень у фондах ЛННБ України // Стефаніка // Стародруки і рідкісні видання в університетській бібліотеці: матеріали Міжнародних книгознавчих читань (м. Одеса, 14–16 верес. 2009 р.): [зб. ст.]. — Одеса, 2010. — С. 126–153.
3. Дашенко О. Л. Польська релігійна література XVII–XVIII ст. в університетській бібліотеці // Вісник Одеського національного університету. — Одеса, 2011. — Т. 16, вип. 1/2 (5/6): Бібліотекознавство, бібліографознавство, книгознавство. — С. 135–158.
4. Bibliotheca Colbertina, seu, Catalogus librorum bibliothecae: quae fuit primum ill. v. d. J. B. Colbert, regni administrati, deinde ill. J. B. Colbert, march. de Seignelay, postea rev. et ill. d. J. N. Colbert, rothomagensis archiepiscopi, ac demum ill. d. Caroli-Leonorii Colbert, comitis de Seignelay. — Parisiis [Paris]: apud Gabrielem Martin ... Franciscum Montalant ..., 1728. — Т. 1–3.
5. Bloch D. La Bibliothèque de Colbert // Histoire des bibliothèques françaises. — Vol. 2: Les bibliothèques sous l'ancien régime 1530–1789. — Paris: Promodis, 1988. — P. 157–179.

39

Кухарський Анджей Францишек

Kucharski Andrzej Franciszek

(1795–1862)

Спосіб нанесення книжкового знаку — відбиток печатки
 Форма — овал
 Вид — текстовий (шрифтовий)
 Зображення — відсутнє
 Напис: z Biblioteki | Pr. Andrzeja | Kucharskiego
 Рамка — лінійна
 Розміри відбитка — 20 × 25 мм
 Час виконання — XIX ст.

Книга: [Pisamowicz, Grzegorz]. Wymowa i poezya dla szkół narodowych : [w 2 cz.]. — Piérwszy raz wydany. — Cz. 2. — [8], 405–1126 s. ; 8°. 43/142

Примірник надійшов у 1865 р. у складі книгозбірні А. Кухарського.

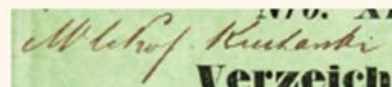
Andrzej Franciszek Kucharski.

Спосіб нанесення книжкового знаку — відбиток печатки
 Вид — текстовий (шрифтовий)
 Зображення — відсутнє
 Напис: Andrzej Franciszek Kucharski
 Рамка — відсутня
 Розміри відбитка — 5 × 58 мм
 Час виконання — XIX ст.

Книга: Hederich, Benjamin. Lexicon manuale graecum — Lipsiae : apud Io. FridERICI Gleditschii B. Filium, 1722. — [5] Bl., 3120 Sp : front. ; 8°. 33/20

Примірник надійшов у 1865 р. у складі книгозбірні А. Кухарського. Сопроводжується штампом: «z Biblioteki Pr. Andrzeja Kucharskiego», записом: «Hildebrands», геральдичним експліцитом: «C S K».

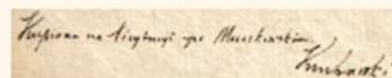
— 88 —

Спосіб нанесення книжкового знаку — власницький запис
 Напис: Mr le Prof. Kucharski
 Час виконання — XIX ст.

Книга: Verzeichniss des antiquarischen Bücher-Lagers der Buch-, Kunst-, Musikalien-, und Landkartenhandlung / von Alexander Storch in Prag ... — in Prag : druck von Johann Spurny, 1854. — № 11 : Bohemica u. andere Slavica. — 88 S. ; 8°. 230/12287

Примірник надійшов у 1865 р. у складі книгозбірні А. Кухарського.

Спосіб нанесення книжкового знаку — власницький запис
 Напис: Kupiona na licytacji po Muczkowskim. | Kucharski
 Час виконання — після 1852 р.

Книга: Dykcjonarzyk geograficzny, czyli Opisane krolestw, prowincyi, miast, biskupstw, hiestw, hrabstw, margrabstw, portow, fortec y innych mieysc znaczniejszych w czterech częściach świata ... : [in 3 t.] / Po angielsku napisany przez pana Echarda ... — w Warszawie : w drukarni Piotra Dufour drukarza J. K. Mcl., 1782–1783. — T. 1–3 ; 8°. 87/11

Примірник надійшов у 1865 р. у складі книгозбірні А. Кухарського. Сопроводжується записом: «Kapitem u Orgelbranda na Miodanej ulicy dnia 20 października 1841 w Warszawie. Ant. Muczkowski».

Анджей Францишек Кухарський — польський філолог, мовознавець, етнограф, мандрівник та бібліофіл.

А. Кухарський протягом 40 років збирав власну книгозбірню. Під час відправлення у наукову експедицію по слов'янських землях він у величезній кількості купував книги і брошури, в тому числі навіть такі, про існування яких не знали місцеві бібліофіли. Професійні інтереси колекціонера визначили склад зібрання, яке формувалося як бібліотека вченого-славіста.

Інтерес до бібліотеки А. Кухарського, після смерті власника, проявляли і в Празі, і в Загребі, і в Росії. Попечитель Одеського навчального округу А. А. Арцимовича сприяв придбанню бібліотеки А. Кухарського для Новоросійського університету.

У 1865 р. бібліотека професора А. Кухарського була придбана у його вдови — пані Юзефи Вежбоської (Józefy Wierzbowskiej; бл. 1813/1818–1875) за другим

— 89 —

41

Ле Ба дю Плесси, родина
Le Bas du Plessis, famille
(XVIII ст.)

Спосіб нанесення книжкового знаку —
тиснення на кришках оправи
Вид — геральдичний
Розмір відбитка — 73 × 57 мм
Техніка виконання — тиснення золотом
Час виконання — XVIII ст.

Книга: Almanach royal, pour l'an Mil Sept Cens Quinze ... — A Paris : chez Laurent d'Houry ..., 1715. — [22], 312 p. ; 8°. *Воронцов/6836*

Спосіб нанесення книжкового знаку —
ярлик
Форма — чотирикутник
Вид — геральдичний
Зображення — герб
Рамка — відсутня
Розмір відбитка — 69 × 67 мм
Розмір ярлика — 72 × 68 мм
Техніка виконання — мідьорит
Час виконання — [XVIII ст.]

Книга: Rycaut, Paul. Histoire de l'empire ottoman, : contenant l'origine & les progrès des Turcs ; les vies & les conquêtes de tous leurs sultans ... : [en 6 t. en 3 vol.] /

Traduit de l'Anglois de Mr. le chevalier Ricaut [par Pierre Briot]. — A la Haye : chez T. Johnson ..., 1709. — Vol. 1-3 ; 12°. *Воронцов/7416*

Примірники надійшли з бібліотеки майоратного дому Воронцових в Одесі у 1896 р.

Примірники з цими книжковими знаками належали представникам родини французької знаті, члени якої займали високі посади при Людовіку XV і наступних монархах.

Ймовірно, це був Мішель-Франсуа (Michel-François le Bas du Plessis; 1663–1725) — шталмейстер, радник короля, генеральний скарбник військового відомства в період ведення війн або ж один з його нащадків.

Література

1. [Aubert de La Chesnaye-Desbois François Alexandre]. Dictionnaire de la noblesse, contenant les généalogies, l'histoire & la chronologie des familles nobles de France ... : [en 12 vol.]. — Seconde édition. — Paris : Chez la veuve Duchesne ... : Chez l'auteur : Chez Durand le neveu ..., 1770–1778. — T. 2. — [4], 788 p. — P. 33–34.
2. Guigard J. Nouvel armorial du bibliophile: guide de l'amateur des livres armoriés : en 2 vol. — Paris : E. Rondeau, 1890. — T. 2. — P. 297.

42

Лілієнталь Теодор Христоф

Lilienthal Theodor Christoph

(1717–1782)

Спосіб нанесення книжкового знаку

— ярлик

Форма — чотирикутник

Зображення — сюжетне

Напис: THEOD CHRISTOPH

LILIENTHAL S. TH D & L O; Utere

conceso, sed nullus abute, | re libro | Lilia

non maculat sed modo | tangit apis |.

Розмір ярлика — 74 × 59 мм

Розмір відбитка — 59 × 59 мм

Рамка — лінійна подвійна

Техніка виконання — мідьорит

Час виконання — XVIII ст.

Книга: Philippe de Cypre (Protonotaire de Constantinople). Philippi Cypri ... Chronicon ecclesiae Graecae; / quod primus e manuscripto byzantino edidit latineque vertit Nicolaus Blancardus ... Henricus Hilarius ante ferale illud incendium ... recensuit ...; accedit in fine Appendix, in qua non minus grata quam utilia in gratiam lectoris in medium producuntur, historiae patriarchiae inservientia, quae in ipsa rei tractatione commode proferri haud potuere; Cui Appendici notitia quoque Episcopatum per Orientem, quae imp. Andronicum Palaeologum seniore autorem habet, est inserta. — Lipsiae [Leipzig]; Francofurti [Frankfurt am Main]: sumpt. Joh. Christian. Wohlfart, 1687. — [40], 500, [2], 502–512, 503–508 [i. e. 518], [114] p., 1 m.; 8°.

Григорович *История*/86

Примірник надійшов у 1864 р. у складі книжкового дару В. І. Григоровича.

Теодор Христоф Лілієнталь — німецький теолог, народився у Кенігсберзі у родині теолога та бібліотекаря Миської бібліотеки Кенігсбергу Михаєля Лілієнталь (Michael Lilienthal, 1686–1750). Теодор Христоф Лілієнталь почав своє навчання в місцевому університеті Альбертіна в 13 років. З 1740 р. почав викладати на філософському факультеті в alma mater, у 1744 р. став професором

теології. У 1746–1751 рр. — пастор Нової Россгартенської кірхи Кенігсбергу. У 1750 р., після смерті свого батька, Теодор Христоф Лілієнталь очолив Миську бібліотеку Кенігсбергу. До викладання в університеті Альбертіна Лілієнталь повернувся у 1751 р., тричі (1772–1773 рр., 1776–1777 рр., 1780–1781 рр.) займав посаду ректора Кенігсберзького університету. З 1763 р. був пастором Кафедрального собору столиці Пруссії.

Особисте книжкове зібрання Теодора Христофа Лілієнталь налічувало понад 6500 томів, серед яких були атеїстичні та заборонені книжки. Бібліотека Лілієнталь була розпродана на аукціоні після смерті власника у 1782 р.

Література

1. Дьомін О., Алексєєнко М. Шукач слов'янських скарбів В. І. Григорович / О. Б. Дьомін, М. В. Алексєєнко; наук. ред.: В. О. Колесник; відп. ред.: М. О. Подрезова; бібліогр. ред.: Г. В. Великодніа; авт. передм.: І. М. Коваль; ОНУ ім. І. І. Мечникова, Наукова б-ка. — Одеса: Одеський нац. ун-т, 2015. — № 570.
2. Кашутина Е., Сапрєхіна Н. Экслибрис в собраниях Научной библиотеки Московского государственного университета: каталог-альбом. — М.: из-во Московского ун-та, 1985. — С. 163 (№ 151).

43

Лох Драйлен Джеймс
Loch of Drylan James

(1780–1855)

Спосіб нанесення книжкового знаку — ярлик
Форма — чотирикутник
Вид — гербовий
Зображення — герб
Напис: ASSIDUITATE, NON DESIDIA |
James Loch of Drylan
Розмір відбитка — 73 x 50 мм
Розмір ярлика — 90 x 64 мм
Техніка виконання — мідьорит
Рамка — відсутня
Час виконання — I пол. XVIII ст.

Книга: Corps universel diplomatique du droit des gens ; contenant un recueil des Traitez d'alliance, de paix, de trêve, de neutralité, de commerce, d'échange, de protection, de garantie, de toutes les conventions, transactions, pactes, concordats, et autres contrats, qui ont été faits en Europe, depuis le règne de l'Empereur Charlemagne jusques à present ... : [in 8 t., 14 p.] / par J. Du Mont, baron de Carels-Croon... — A Amsterdam, a La Haye : chez P. Brunel, R. et G. Wetstein, les Janssons-Waesberge, L'Honore et Chatelain, 1726. — T. 2, p. 1 — [18], LXXXIV p., 366, [14], 319, [1] p. ; 2°. 190/42

Джеймс Лох Драйлен — шотландський економіст, адвокат, член парламенту Великої Британії, займався розробкою питань організації роботи у сільському господарстві; бібліофіл.

Література

1. Dictionary of National Biography [in 60 vol.] / edited by Leslie Stephen. — London : Smith, Elder, et Co, 1893. — Vol. 34 : Llywd — MacCartney. — P. 26.

44

Луї-Філіп I, герцог Орлеанський
Louis-Philippe d'Orléans

(1725–1785)

Спосіб нанесення книжкового знаку — тиснення на кришках оправи
Вид — геральдичний
Розмір відбитка — 64 x 56 мм
Техніка виконання — тиснення золотом
Час виконання — XVIII ст.

Книга: Buffon, Georges Louis Leclerc, comte de (1707–1788). Histotre naturelle ; générale et particulière / Par M. Le comte de Buffon ... Supplément, t. 4. — A Paris : de l'imprimerie royale, 1777. — [8], 582, xx p. : ill. ; 4°. 125a/2706

Французький аристократ і військовий, 4-й герцог Орлеанський. Син Людовика де Бурбона, до смерті якого носив титул герцога Шартрського. Мав прізвисько «Товстий» (le Gros).

Після участі в ряді військових кампаній Луї-Філіп був призначений військовим губернатором провінції Дофін. Відійшовши від справ, він присвячував час театральним виставам, підтримував стосунки з багатьма діячами культури та науки Просвітництва.

Про наявність книжкового зібрання герцога свідчить каталог його бібліотеки, яка в 1787 р. була розпродана на книжкових торгах (Catalogue des livres de la bibliothèque de feu son altesse sérénissime Monseigneur le duc d'Orléans, premier prince de sang; ... — A Paris : Chez Leclerc & Baudouin, & la veuve Vallat, La Chapelle ..., 1787).

Література

1. Guigard J. Nouvel armorial du bibliophile: guide de l'amateur des livres armoriés : en 2 t. — Paris : E. Rondeau, 1890. — T. 1. — P. 39.
2. Orleans, Louis Philippe, Duke of // Encyclopædia Britannica. — 11th ed. — Cambridge University Press, 1911. — Vol. 20.

45

Людовик XV Улюблений, король Франції

Louis XV Le Bien Aimé, roi de France

(1710–1774)

Спосіб нанесення книжкового знаку — тиснення на кришках оправи
Вид — геральдичний
Розмір відбитка — 92 × 78 мм
Техніка виконання — тиснення золотом
Час виконання — сер. XVIII ст.

Спосіб нанесення книжкового знаку — тиснення на корінці оправи
Вид — геральдично-вензельний
Розмір відбитка — 24 × 20 мм
Техніка виконання — тиснення золотом
Час виконання — сер. XVIII ст.

Книга: Catalogue de livres imprimés de la Bibliothèque du roy : en 7 vol., 6 t. — A Paris : de l'imprimerie royale, 1739–1753. — T. 1–6 ; 2°. Воронцов/13555a

Спосіб нанесення книжкового знаку — тиснення на кришках оправи
Вид — геральдичний
Розмір відбитка — 73 × 56 мм
Техніка виконання — тиснення золотом
Час виконання — сер. XVIII ст.

Книга: Almanach royal, année bissextile MDCCCLVIII ... — A Paris : chez la veuve d'Houry ... et Le Breton ..., 1748. — 440 [i. e. 450] p. ; 8°. Воронцов/6836

Примірник з золототисненими лініями на корінці і в кутах кришок.

Спосіб нанесення книжкового знаку — тиснення на кришках оправи
Вид — геральдичний
Розмір відбитка — 74 × 63 мм
Техніка виконання — тиснення золотом
Час виконання — сер. XVIII ст.

Книга: Almanach royal, année M. DCC. L. IX ... — A Paris : de l'imprimerie le Le Breton ..., 1759. — 486 p. ; 8°. Воронцов/6836

Спосіб нанесення книжкового знаку — тиснення на кришках оправи
Вид — геральдичний
Розмір відбитка — 86 × 57 мм
Техніка виконання — тиснення золотом
Час виконання — сер. XVIII ст.

Книга: Almanach royal, année M. DCC. LXI ... — A Paris : chez Le Breton ..., 1761. — 510 p. ; 8°. Воронцов/6836

Примірники надійшли з бібліотеки майоратного дому Воронцових в Одесі у 1896 р.

Людовик XV, який отримав в історії прізвиська «Прекрасний» і «Улюблений», правив Францією протягом п'ятдесяти дев'яти років. Роки його правління (1715–1774) ознаменувалися розоренням скарбниці, втратою колоній

46

Марія Аделаїда Французька
Madame Marie-Adélaïde de France

(1732–1800)

Спосіб нанесення книжкового знаку — тиснення золотом на кришках оправи
Вид — геральдичний
Розмір відбитка — 46 × 40 мм
Техніка виконання — тиснення золотом
Час виконання — XVIII ст.

Книга: Aubery, Antoine. Histoire du cardinal Mazarin : [en 3 t.] / Par M. Aubery. — Nouvelle édition. — A Amsterdam : chez Michel-Charles Le Cone ..., 1751. — Т. 1–3 ; 12°.

Воронцов/321

Примірник надійшов з бібліотеки майоратного дому Воронцових в Одесі у 1896 р.

Французька принцеса з династії Бурбонів, четверта донька Людовика XV, відома як Мадам Аделаїда. Під час революції покинула Францію зі своєю сестрою, Мадам Вікторією. Померла в Триєсті.

Кожна з дочок Людовика XV мала свою бібліотеку, книги з якої були прикрашені гербами, витиснутими золотом або сріблом, розрізняючись кольором палітурки: книги принцеси Софії були одягнені в марокен лимонно-жовтого кольору, принцеси Вікторії — зелений або оливковий марокен, а принцеси Марії-Аделаїди — в червоний марокен. Однак, на думку фахівців, з трьох дочок французького короля тільки Аделаїда заслуговує звання бібліофіла: її бібліотека значно перевершувала книжкові зібрання її сестер, нараховуючи 10 000 томів. Бібліотека була розпродана на аукціоні в період Великої французької революції.

Література

1. Guigard J. Nouvel armorial du bibliophile: guide de l'amateur des livres armoriés : en 2 t. — Paris : E. Rondeau, 1890. — Т. 1. — P. 103–104.
2. Quentin-Bauchart, Ernest. Les femmes bibliophiles de France (XVIe, XVIIe et XVIIIe siècles) : en 2 t. — Paris : Morgand, 1886. — Т. 2. — P. 125–153.

47

Машо д'Арнувиль Жан-Батист де
Machault d'Arnouville Jean-Baptiste de

(1701–1794)

Спосіб нанесення книжкового знаку — тиснення на кришках оправи
Вид — геральдичний
Розмір відбитка — 73 × 57 мм
Техніка виконання — тиснення золотом
Час виконання — XVIII ст.

Книга: Almanach royal ; année bissextile M.DCC.LX ... — A Paris : de l'imprimerie de Le Breton ..., 1760. — 487, [1] p. ; 8°.

Воронцов/6836

Примірник надійшов з бібліотеки майоратного дому Воронцових в Одесі у 1896 р.

Жан-Батист де Машо д'Арнувиль — французький політик і адміністратор при Людовіку XV. Виходець із сім'ї потомствених членів паризького парламенту, він став радником парламенту в 20 років. У 1745–1754 рр. був генеральним контролером фінансів Людовика XV, а потім очолював морське відомство і був хранителем печатки Франції. Після закінчення війни за австрійську спадщину Машо прийняв важливі заходи до підняття землеробства і промисловості, проте в цілому його реформи зазнали невдачі і привели до відставки. У 1746 р. був призначений почесним членом Академії наук. Помер в роки революції в тюрмі.

В кінці XIX ст. був виданий «Каталог славних старовинних і сучасних книг ... з гербом пана Ж.-Б. Машо, канцлера Франції» (містив 22 сторінки), що свідчить про наявність у Машо д'Арнувіля значної добірки книг з його суперекслібрисом.

Література

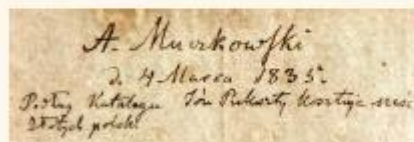
1. Guigard J. Nouvel armorial du bibliophile: guide de l'amateur des livres armoriés : en 2 vol. — Paris : E. Rondeau, 1890. — Т. 2. — P. 334.
2. Catalogue de bons livres anciens et modernes... aux armes de M. J.-B. De Machaut, chancelier de France... — Paris : Ch. Porquet, 1890.

49

Мучковський Антоній
Muczkowski Antoni

(1807–1852)

Спосіб нанесення
книжкового знаку —
власницький запис
Напис: A. Muczkowski |
d. 4 Marca 1835. | Podług
Katalogu Józef Pukosty
kozystuje sześc | złotych
polsk.
Час виконання — 1835 р.

Книга: Carlanas, Felix de Juvenel de. Historia nauk wyzwolonych / przez Jmc P. Juvenel de Carlanas francuskim językiem pisana; na polski przełożona ad usum Korpusu kadetów J.K.Mcł. — w Warszawie: w Drukarni Mitzlerowskiej, 1766. — [14], 540, [1] s.; 8°. 43 145

Примірни́к надійшов у 1865 р. у складі книгозбірні А. Кухарського.

Антоній Мучковський — філолог, архіваріус, видавець, бібліофіл. Він зібрав бібліотеку, у якій містилося близько 12,000 найменувань книг і брошур. У його зібранні не було особливо рідкісних книг, інкунабул, проте вони представляють значний інтерес для колекціонерів і бібліофілів.

Кожна книга з бібліотеки А. Мучковського мала власницькі записи та помітки. Власник записував на форзаці день, місяць і рік придбання, а також додавав інформацію про те, де, у кого і за якою ціною вона була куплена. Після смерті А. Мучковського його бібліотека була виставлена на продаж на публічному аукціоні, що проходив у кінці червня 1852 р. Книги, що залишились, було повторно виставлено на розпродаж. Книги та рукописи з бібліотеки А. Мучковського були розпорощені і подальша доля більшості примірників є невідомою.

Література

1. Kurjer Warszawski. — Warszawa. — 1850. — № 128; 1852. — № 147, 167, 182.
2. Polski słownik biograficzny. — Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk, 1977. — T. 22. — S. 245.

50

Мюнхгаузен Карл Фрідріх Геронім фон
Münchhausen Karl Friedrich Hieronymus von

(1720–1797)

Спосіб нанесення
книжкового знаку — ярлик
Форма — чотирикутник
Вид — геральдичний
Зображення — герб
Напис: EX BIBLIOTHECA | HIERONYMI A
MÜNCHHAUSEN.
Розмір ярлика — 69 × 100 мм
Розмір відбитка — 60 × 70 мм
Рамка — відсутня
Техніка виконання — мідьорит
Час виконання — XVIII ст.

Книга: Machiavelli, Niccolò di Bernardo dei (1569–1627). Nicolai Machiavelli ... Disputationum de Republica, quas discursus nuncupavit, : libri III quomodo in rebus pub. ad antiquorum romanorum imitationem actiones omnes bene maleve instituantur. Ex italico latine facti. — Francofurti [Frankfurt am Main] : sumptibus Haered. Lazari Zetzneri, 1619. — 546, [22] p.; 12°. — Конволют. 172/142, 143, 144

Карл Фрідріх Геронім фон Мюнхгаузен — німецький барон, нащадок давнього нижньосаксонського роду Мюнхгаузенів, ротмістр російської служби, історична особа і літературний персонаж. Ім'я Мюнхгаузена стало прозивним для людини, яка розповідає неймовірні історії. Літературний образ Мюнхгаузена був неодноразово втілений вже наприкінці XVIII ст. і початку XIX ст. Найбільш відомий варіант його пригод написав Р. Распе у 1785 р.

Екслібрис зображує герб роду Мюнхгаузенів: чернець-цистертанець у білому одязі з посохом та мішечком з книгою.

Література

1. Münchhausen, Hieronymus // Allgemeine Deutsche Biographie (ADB) : in 56 Bd. — Leipzig : Duncker & Humblot, 1886. — Bd. 23. — S. 1–5.

51

Наполеон I Бонапарт **Napoléon I Bonaparte**

(1769–1821)

Спосіб нанесення книжкового знаку —
тиснення на кришках оправи
Вид — геральдичний
Розмір відбитка — 92 × 70 мм
Техніка виконання — тиснення золотом
Час виконання — поч. XIX ст.

Книга: Base du système métrique décimal, ou Mesure de l'arc du méridien compris entre les parallèles de Dunkerque et Barcelone, exécutée en 1792 et années suivantes, par MM. Méchain et Delambre : [en 3 t.]. / Rédigée par M. Delambre ... — [Paris] : Baudouin, 1806–1810. — Т.1–3 ; 4°. *Воронцов/10449*

Спосіб нанесення книжкового знаку —
тиснення на кришках оправи
Вид — геральдичний
Розмір відбитка — 72 × 57 мм
Техніка виконання — тиснення золотом
Час виконання — поч. XIX ст.

Книга: Bouhours, Dominique (1628–1702). Histoire de P. D'Aubusson-La-Feuillade, grand-maitre de Rhodes / Par le p. Bouhours ... — Quatrième édition... — A Paris : chez Goujon ... : Brunot ..., 1806. — [2], xii, 352 p. ; 4°. *Воронцов/5039*

Спосіб нанесення книжкового знаку —
тиснення на кришках оправи
Вид — геральдичний
Розмір відбитка — 65 × 56 мм
Техніка виконання — тиснення золотом
Час виконання — поч. XIX ст.

Спосіб нанесення книжкового знаку —
тиснення на верхній кришці оправи
Вид — текстовий
Напис: MALMAISON
Розмір відбитка — 5,5 × 52 мм
Техніка виконання — тиснення золотом
Час виконання — поч. XIX ст.

Книга: Pomponius Mela, / traduit en français, sur l'édition d'Abraham Gronovius ... par C.-P. Fradin... : [en 3 t.]. — A Paris : chez Pougens ... ; a Potters : chez E.-P.-J. Catneu ..., an XII-1804. — Т. 1–3 ; 8°. *Воронцов/3015*

Спосіб нанесення книжкового знаку —
тиснення на кришках оправи
Вид — геральдичний
Розмір відбитка — 75 × 58 мм
Техніка виконання — тиснення золотом
Час виконання — поч. XIX ст.

Книга: Buttura, Antonio. Poesie di Antonio Buttura. — Partig: Dai torchi di Faïn: Stampatore dell'Università Imperiale, 1811. — [12], 216 [i. e. 224] p. ; 8°. *Воронцов/7041*
Примітки надійшли з бібліотеки майоратного дому Воронцових в Одесі у 1896 р.

56

Радзівілли, рід Radvila, Радзівілы, Radziwiłłowie

Спосіб нанесення книжкового знаку — ярлик
Форма — чотирикутник
Зображення — гербове
Напис: EX BIBLIOTHECA DUCALI RADZIWILLIANA NESVIZIENSI
Розмір ярлика — 140 × 101 мм
Рамка — відсутня
Техніка виконання — мідьорит
Час виконання — XVIII ст.

Книга: Spanheim, Ezechiel. Illustrissimi viri Ezechielis Spanheimi ... Dissertationes de praestantia et usu numismatum antiquorum ... : [in 2 t.] — Editio nova. — Londini [London] ; Amstelredami [Amsterdam] : impensis Richard Smith, [et] prostant ; apud Rodolph et Gerhard Wetstentios H.F.F., 1717. — Vol. 1. — [48], 726, [42] p., 1 f. port. : ill. ; 2°. 35/70

Примірник надійшов до бібліотеки Рішельєвського ліцею (попередника університету в Одесі) з дублетів бібліотеки Санкт-Петербурзької академії наук.

Радзівілли — старовинний рід магнатів у Великому Князівстві Литовському. Бібліотека Радзівіллів у м. Несвіж — найбільша приватна бібліотека Речі Посполитої. Заснована представником найбагатшого роду Великого Князівства Литовського Миколаєм-Христофором Радзівіллом Чорним (1515–1565) у XVI ст. До бібліотеки поступали книги з багатьох друкарень Європи, а також з особистих друкарень Радзівіллів. Перший каталог бібліотеки у Несвіжі був складений у XVII ст. Альбрехтом Радзівіллом. У середині XVIII ст. книгозбірня у Несвіжі налічувала близько 9 тис. томів, у 1772 р. — більш ніж 20 тис. томів, серед яких були інкунабули, палеотипи, антична та ренесансна література, історичні та юридичні видання, полемічні реформаційні твори, заборонені видання творів Вольтера, Жана Бодена, Еразма Роттердамського тощо грецькою, латин-

ською, польською, російською, німецькою, французькою мовами. Книги несвіжської бібліотеки були доступні для широкого користування.

У 1670-ті рр. був створений перший екслібрис бібліотеки у Несвіжі. У XVIII ст. основним гравером родини Радзівіллів був Гірш Лейбович (Hirsch Leybowicz; ? — після 1786), саме ним було створено три варіанти екслібрисів для Несвіжської бібліотеки.

У 1772 р. російський генерал О. І. Бібіков вивіз з Несвіжу 14 тис. книг, які були передані до бібліотеки Санкт-Петербурзької академії наук. Деякі з цих книг потрапили до дублетного фонду вищезгаданої бібліотеки (про що свідчить штамп: VEND. EX LIBRIS. DUPL. BIBL. ACAD.), а потім стали об'єктом книгообміну.

Література

1. Баженова О. Радзівилловский Несвиж. — Минск : Харвест, 2010. — 416 с.
2. Івахніна Л. «Бібліотека Несвіжської армії Радзівіллів» у Прозісній бібліотеці Республіки Беларусь у кантэксце сучасных падыходаў вывучэння і ўзнаўлення // Нацыянальная культура гледамі моладзі : сб. матэрыялаў XXXIX итогавой навуковай канферэнцыі студэнтаў, магістрантаў, аспірантаў (26–27 марта 2014 г.) / Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтва. — Мінск, 2014. — С. 279–286.
3. Бібліотека Радзівіллоў Несвіжскай ардынацыі = Library of the Radziwiłłs of Nesvizh Ordynation : каталог ізданняў з фонда Цэнтр. навуц. б-кі ім. Якуба Копаса Нац. акад. наук Беларусі, XV–XVI стагоддзяў / Нац. акад. наук Беларусі, Цэнтр. навуц. б-ка ім. Якуба Копаса ; сост.: А. В. Стефановіч, М. М. Ліст; ред. бібліогр. запісаў О. М. Дрозд; ред-кол.: Н. Ю. Берэзкіна (гл. ред.) [і др.]. — Мінск : Беларус. навука, 2010. — 175 с.
4. Kolaczowski J. Słownik rytowników polskich tudzież obcych w Polsce zamieszkałych lub czasowo w niej przebywających, od najdawniejszych do najnowszych czasów jako przyczynę do historii sztuki pięknych w Polsce. — Lwów : z drukarni Towarzystwa imienia Szewcenkipod zarządem F. Sarnickiego, 1874. — S. 34.

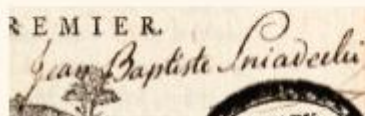

57

Снядецький Ян Баптист Владислав
Sniadecki Jan Baptiste Wladyslaw

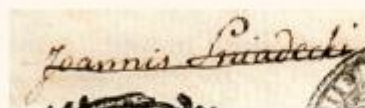
(1756–1830)

Спосіб нанесення книжкового
знаку — власницький запис
Напис: Jean Baptiste Sniadecki
Час виконання — XIX ст.

Книга: Coxе, William. Lettres de M. William Coxе a M. W. Melmoth sur l'etat politique, civil et naturel de la Suisse / traduites de l'Anglois, et augmentees des observations faites dans le même pays par M. Ramond : [en 2 t.]. — A Paris : chez Belin ... et à Lausanne ..., 1782. — T. 1. — [2], VIII, 328 p. ; 8°. 92/217

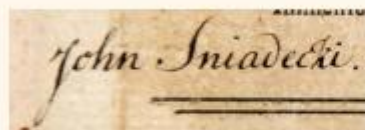
Примірник надійшов у 1843 р. у складі частини книг Віленської медико-хірургічної академії. Супроводжується штампамі: «Z DARU ASTR. OBS. IANA SNIADCKIEGO 1830», «BIBLIOTH. ACADEM. VILNENSIS» та «ПЕЧ: ОДЕСС: РИШЕЛЬСКОГО ЛИЦЕЯ».

Спосіб нанесення книжкового
знаку — власницький запис
Напис: Joannis Sniadecki
Час виконання — XIX ст.

Книга: Tacitus, Cornelius. C. Cornelii Taciti quae exstant opera; / Juxta accuratissimam D. Lallemand editionem. — Nova editio. — Paris: [Paris] : apud H. Barbou ..., 1805. — Iv, 438 p. ; 8°. 38/44 7

Примірник надійшов у 1843 р. у складі частини книг Віленської медико-хірургічної академії. Супроводжується штампамі: «BIBLIOTH. ACADEM. VILNENSIS» та «ПЕЧ: ОДЕСС: РИШЕЛЬСКОГО ЛИЦЕЯ».

Спосіб нанесення книжкового
знаку — власницький запис
Напис: John Sniadecki
Час виконання — XIX ст.

119

Книга: Priestley, Joseph. Experiments and observations on different kinds of air ... : [in 3 vol.] — The second edition corrected. — London : printed for J. Johnson, ... : 1777. — Vol. 3. — xxxiv, [6], 411, [13] p., 1 pl. (21x 26 cm) ; 8°. 126/317

Примірник надійшов у 1843 р. у складі частини книг Віленської медико-хірургічної академії. Супроводжується штампамі: «Z DARU ASTR. OBS. IANA SNIADCKIEGO 1830» та «BIBLIOTH. ACADEM. VILNENSIS».

Ян Баптист Владислав Снядецький — один з найвідоміших вчених польського Просвітництва, астроном, математик, географ, філософ та педагог; член-кореспондент Санкт-Петербурзької академії наук. Навчався у Краківській академії (1772–1775), у 1778–1781 р. — в університетах Геттінгена, Лейдена, Утрехта та Парижа. З 1807 р. почав викладати математику та астрономію в Краківському університеті. З 1802 р. мешкав у Парижі, Милані та Римі. У 1807–1824 рр. працював у Віленському університеті, виконуючи обов'язки ректора (1807–1815) та директора астрономічної обсерваторії (1807–1824). Після відставки до своєї смерті проживав в Яшлунах.

Особисте книжкове зібрання Яна Снядецького було передано його спадкоємцями бібліотеці Віленської медико-хірургічної академії у 1835 р. До книжкового дару входили близько 698 назв книг у 1416 томах XVI–XIX ст. латинською, польською, французькою, російською, німецькою та англійською мовами. Після закриття Віленської медико-хірургічної академії у 1840 р. все її майно, у тому числі бібліотека, було розподілено між навчальними закладами Російської імперії, частина книг потрапила до бібліотеки Ришельовського лицю в Одесі.

Література

1. Алексеев М. Видання з бібліотеки Віленської медико-хірургічної академії у книжковому зібранні Ришельовського лицю // Наук. пр. НБУВ : зб. наук. пр. — К., 2011. — Вип. 31. — С. 185–192.
2. Алексеев М. Книги из коллекции Яна Снядецкого в библиотеке Ришельовского лицея : к истории формирования лицейского собрания // Вісн. Одес. нац. ун-ту. Сер. : Бібліотекознавство, бібліографознавство, книгознавство. — Одеса, 2012. — Т. 16, вип. 1/2 (5/6) за 2011. — С. 177–196.
3. Мяскова Т. Бібліотеки Імп. Віленського університету та Імп. Віленської медико-хірургічної академії (історія заснування, шляхи надходження до фонду бібліотеки Імп. Університету Св. Володимира та подальша доля) // Книжкові колекції, рідкісні видання та рукописи в сучасному науково-інформаційному просторі : матеріали конференції, присвяченої 85-річчю Музею книги Одеської державної наукової бібліотеки ім. М. Горького (Одеса, 25–27 верес. 2007 р.). — Одеса, 2008. — С. 108–119.
4. Мяскова Т. Провенієнції на книгах з історико-культурного фонду «Віленська медико-хірургічна академія» Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського як джерело з вивчення історії формування фонду Наукової бібліотеки академії // Рукописна та книжкова спадщина України. — 2016. — С. 175–190.

120

62

Строганов Александр Григорович

Строганов Александр Григорьевич

(1795–1891)

Спосіб нанесення книжкового знаку — ярлик
Форма — чотирикутник
Вид — гербово-шрифтовий
Зображення — герб
Напис: **Baron Alexandre | Strogonoff**
Рамка — відсутня
Розмір відбитка — 61 × 51 мм
Розмір ярлика — 100 × 82 мм
Техніка виконання — гравюра
Час виконання — XIX ст.

Книга: Hardion, Jacques. Histotre Universelle, Sacrée et Profane, composée par ordre de Mesdames de France. — Paris : chez Guillaume Desprez, 1756. — Т. 6. — VII, [1], 400 p. ; 12°. *Строганов/1801*

Спосіб нанесення книжкового знаку — ярлик
Форма — чотирикутник
Вид — гербово-шрифтовий
Зображення — герб
Напис: **Comte Alexandre | Strogonoff**
Рамка — відсутня
Розмір відбитка — 54 × 35 мм
Розмір ярлика — 59 × 50 мм
Техніка виконання — гравюра
Час виконання — після 1826 р.

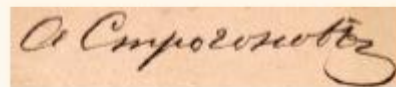
128

Книга: Fréron, Élie-Catherine. L'Année littéraire ... : [en 37 t.] / par m. Fréron ... — A Amsterdam et se trouve à Paris : chez Michel Lambert, 1754–1790. — Т. 3. — 1758. — 360 p. ; 12°. *Строганов/3894*

Спосіб нанесення книжкового знаку — відбиток печатки
Форма — овал
Вид — текстовий (шрифтовий)
Зображення — герб
Напис: **ГРАФЪ АЛЕКСАНДРЪ СТРОГОНОВЪ**
Рамка — пунктирна
Розмір відбитка — 29 × 40 мм
Час виконання — після 1826 р.

Книга: Quatrième compte rendu présenté aux membres des deux communautés réformées française et allemande de Saint-Petersbourg, sur la gestion des fonds de l'Eglise pendant les années 1836, 1837 et 1838. — St.-Petersbourg : de l'imprimerie de E.Pratz, 1839. — 15, [1] p. ; 8°. *Строганов/334*

Спосіб нанесення книжкового знаку — власницький запис
Напис: **А. Строгоновъ**
Час виконання — XIX ст.

Книга: Давыдов Д. В. Записки / Дениса Васильевича Давыдова, в России цензурой пропущенные. — London : S. Tchorzewski ; Bruxelles : S. Gerstmann, 1863. — 153, [3] с. ; 8°. *Строганов/1756*

Спосіб нанесення книжкового знаку — власницький запис
Напис: **Графъ Строгоновъ**
Час виконання — після 1826 р.

Книга: [Considerant, Victor]. Mexique : quatre lettres au maréchal Bazeine / [par Victor Considérant]. — Bruxelles : C. Muquardt ; Leipzig : Même Maison ; Gand : Même Maison, 1868. — 228, 32 p. ; 16°. *Строганов/1155*

129

«Книжкові знаки європейських бібліофілів у колекціях університетської бібліотеки : альбом-каталог» (Одеса, 2017)

Всеукраїнський бібліотечний "Біографічний рейтинг - 2017"

З нагоди 100-літнього ювілею
Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського
та 25-ліття Інституту біографічних досліджень започатковується
«Біографічний рейтинг» з метою виявлення та популяризації
доробку в галузі біографістики та біографіки вчених, краєзнавців і
бібліологів України

Національна
бібліотека України
імені В.І. Вернадського

Засад

Життєписи

Колективні
біографії

Джерела
біографії

Повний
список

Топ 10

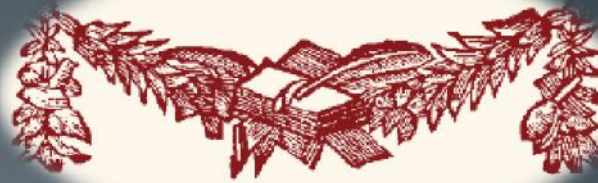
Лауреати

	Бібліографічний опис (Джерелознавчі праці: джерелознавчі видання різних жанрів)	Місто видавання
	Денисенко Л. М. Книжкові знаки на книгах із колекції рідкісних видань Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського : каталог / Л. М. Денисенко, Ю. К. Рудакора, НАН України, Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського. – Київ : НЕВУ, 2017. – 350 с. <i>Анотація</i>	Київ
	Книжкові знаки європейських бібліофілів у колекціях університетської бібліотеки : альбом каталог / ОНУ ім. І.І. Мечникова, Наук. б-ка, упоряд.: О. В. Полевщикова [та ін.], авт. передм. І. М. Коваль, відп. ред. М. О. Подрезова – Одеса : Астропринт, 2017. – 161 с. : іл. – (Музей Одеського національного університету імені І.І. Мечникова, вип. : Музей книги, [№ 2]). – Бібліогр. в кінці ст. <i>Анотація</i>	Одеса

Біографічний рейтинг

*Хороша річ – читати книги,
можливо, непогана – писати їх,
але справжня насолода – зберігати ті,
що колись написані.*

В. В. Кунін

